

Fabrikalardan
makine sesinden önce
İşçinin Sesi gelecek!

İŞÇİNİN SESİ

TKP—İşçinin Sesi

İşçinin partisi!

Yıl: 13, Sayı: 335, 12 Ağustos 1987

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETARLERİ BİRLİĞİNİ KARKİREN HEMÜ WELAYAN YEKİNE BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETARLERİ BİRLİĞİNİ KARKİREN HEMÜ WELAYAN YEKİNE BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETARLERİ BİRLİĞİNİ KARKİREN HEMÜ WELAYAN YEKİNE

Burjuvazi herşeyin başına "süper" sıfatı ekler oldu. Süper sonu içine mi doğdu ne:

YAKLAŞAN DEVRİM DE "SÜPER" OLACAK

Türkiye'de süper bir devrimci dalga yaklaşıyor.
İşçi sınıfımız süper bir devrimi gündemine
almıştır, buna hazırlanıyor.

Burjuvazi herşeyin başına "süper" sıfatı ekliyor. Süper emeklilik, süper kesinti, süper vali, süper... süper... "süper sonu" içine mi doğdu nedir? Zira gerçekten de Türkiye'de süper bir devrimci dalga yaklaşıyor. İşçi sınıfımız süper bir devrimi gündemine almıştır, buna hazırlanıyor.

Emperyalistleşmeyen Türkiye burjuvazisi yalnızca Kürdistan'ı, Kuzey Kıbrıs'ı değil, tüm Türkiye'yi bir sömürge gibi kullanmakta, kendi arasında yoğun bir paylaşım kavgası yapmaktadır. Mevduat kapışmasıyla bağlı olarak banka karteli oluşturma girişimleri yine piyasaya çıktı. Devlet tekelleri ile özel tekeller arasında sermaye piyasasında ve emeklilik primleri konusunda kavgaya yine parladı. Özelleştirme yaklaştıkça devlet tekeli gurupları arasında da hır başladı. Örneğin, Sümerbank DPT'den özerklik istiyormuş!

Artık devlet, bütün örtüleri atmış, açıkça bir işveren, bir tekeli, bir banker vb. olarak günlük yaşama dalmıştır.

Demiryolu işçilerinin toplu sözleşme uyuşmazlığı giderildi. Kuşaktan işçi 40 bin demiryolcunun Türkiye tarihinde ilk kez grevin eşiğine gelmiş olması öyle bir korku saldı ki, başbakan, bazı bakanlar işçi sendikası temsilcileriyle doğrudan masaya oturdular. Düpedüz pazarlık yaptılar, sonra da bunu gizlemek için işçilere öğüt verdik dediler.

Kendisi öğüde muhtaç dede, nerede kaldı başkasına himmet ede! Nitekim işçiler başbakanın öğüt vermeyip pazarlık yaptığını açıkladılar ve pazarlıktaki tutumunu da, "acaba hangi nakliye

şirketini kurtaracak" diyerek alaya aldılar.

Devletin bu çıplak rolü gecekonduların yıkımında da açığa çıkıyor. Devlet, belediyeler, şehirlerdeki arsa rantı için kavgaya veriyor. Bu uğurda "gerekirse" içinde insan olan gecekonduları da (Dikmen'de olduğu gibi) yerle bir ediyor.

Ote yandan şehirlerde gecekonduların yıkılmasının çok daha da kötüsü GAP bölgesinde Kürt halkına yapılıyor. Kürdistan işgal altındadır. Kürt halkı GAP'la birlikte büyük değer kazanacak olan topraklarını şimdiden ucuza satmaya ve göçe zorlanmaktadır. Toprakları alan holdingler özel ya da devlet holdingdir.

Devletin bu çıplak rolü burjuvazinin çeşitli kesimlerini endişelendirdi. İşadamları bunu eleştirdiler. DYP Özal'ı her zamanki gibi "piyasanın sosyal piyasa olduğunu anlamamakla" suçladı! Sosyal demokratlar da bir "devlet baba" gevelemesine başladı.

Hasan Cemal, Cumhuriyet'teki köşesinde hepsi şu kadarlık bir yazı yazmış:

"Devlet, baba değildir. Sizin hizmetkarınızdır. Bunu iyi öğrenin. Devlet, bütün müesseseleriyle milletin emrindedir. Devlet, baba olduğu zaman elinde sopa olur: O da ancak komünist rejimlerde olur." (Başbakan Turgut Özal, Çorum, 19 Temmuz 1987)

"İzmir'deki gecekonduların yıkımının sayfamızda yer alan fotoğraflarına bakın ve karar verin, devletimiz 'baba' mı, değil mi?"

Özal'ın "devlet sizin hizmetkarınızdır" sözüne kimsenin inandığı yoktur. Herkes devletin ne olduğunu çok açık görüyor. Bundan endişeye kapılan sosyal demokratlar, Özal'ın yardımına koşup, onu temize çıkarmaya, onun pisliğini komünizme atmaya çalışıyorlar. Ancak böyle yaptıkça kendileri daha çok batıyorlar.

Bu yüzdendir ki şimdi de legal bir "sosyalist" parti kuruldu. 2000'e Doğru dergisi olayı şişirerek, örneğin sanki tüm demir-

yolu işçileri bu partinin ardındaymış havası içinde verdi. Artık çok geç. Bu partinin kaderi kurulmadan önce belli olmuştur.

Resimler hazır olsunlar. Tampon hizmeti yapacaklar listesinde hızla birinci sıraya tırmanıyorlar. Öyle görünüyor ki burjuvaziyle birlikte yenilme "payesini" onlar taşıyacaklar!

İt ürür kervan yürür. İşçi sınıfımızın kervanı da kendi bağımsız yolundan yürüyor. Hareket yaygınlaşıyor. Anadolu'nun dört bir ucundan ya grev, ya dayanışma sesleri duyuluyor.

Sendikal birlik süreci bir başarı daha kazandı. Sendikal mücadelenin siyasal içeriğinde bir nitelik sıçraması yaşadı. Sendikal hareket artık partilerüstü değil, legal bütün partilerin üstünde düşünmektedir. Grevci deri işçileri ise bakın ne diyorlar:

"... İşverenler gücünü anayasadan ve siyasi iktidardan almaktadırlar. Kolay kazanılmış bir zaferin sarhoşluğu içinde davranan işverenlere ve siyasal iktidara dur demenin zamanı gelmiştir.

"(...) Birimizin zaferinin, tümümüzün zaferi olacağının bilinci içindeyiz. İşverenler ve siyasi iktidarı geriletecek her adımın sömürü ve zulmün olmayacağı bir Türkiye'nin yapı taşları olduğu gerçeğinin farkındayız. Zafere ulaşmış her grev, her direniş, sadece grevcilerin başarısı olarak kalmayacak. Tüm Türkiye emekçilerinin, demokrasi güçlerinin hanesine yazılacaktır."

Yapı yükseliyor!

S. Günbudak

Bir neden daha

Biliyoruz ki, işçinin üretimde tuttuğu yer, onun sınıf çıkarlarının yeni bir sömürü düzenine değil sömürüyü hepten yok etmeye yönelmiş olması işçi sınıfına tarihsel bir misyon yüklemektedir. Devrimi zafere götürmek, yönetici sınıf olarak başa gelmek ve sınıflı toplumu temelli yok etmek.

Türkiye işçi sınıfının da aynı nedenlerle aynı misyonu vardır. Ancak Türkiye'de nedenlere bir yenisi daha eklenmiştir. Artık grev şehri olan Seydişehir'de Kanaat Kasabı'nın sahibi Recep Suluçay bakın ne demiş:

"Bu işçiler 65 bin lira aylıkla 5-6 nüfuslu ailelerini geçindirebilmeye mucizesini gösterdiklerine göre çok iyi ekonomici olurlar." (Cumhuriyet, 21 Temmuz 1987)

Evet, bu nedenle de işçi sınıfımız yönetimi almalıdır. Artık tüm emekçi yığınların umudu işçi sınıfımızdır.

Deri işçileri grevlerini coşkuyla, bilinçle, kararlılıkla sürdürüyor.

İŞÇİ MİZAHİ

Halit Narin menşevik olmuş!

Bilindiği gibi 1979 yılında TKP'de İşçinin Sesi'yle menşevikler arasında patlak veren kavganın odaklarından biri de toplu sözleşmelerde doğru tutum konusuydu.

Atılım şöyle diyordu:

"İstemlerin gerçekliğinde ölçü... işçi sınıfının ne kadar alacak gücüne

olduğudur." (Atılım, Ağustos 1979)

İşçinin Sesi ise şöyle diyordu:

"... Gerçekçi istemin Leninci anlamda tek ölçütü genel olarak toplumsal gelişmenin çıkarlarına uygunluktur." (İşçinin Sesi, 15 Ağustos 1979)

Halit Narin menşeviklerin iz-

lediği burjuvalaşma, resmi olma çizgisini herhalde 8 yıldır gözetlemiş ve bunun tehlikeli olmadığına iyice kanaat getirmiş ki, geçenlerde duyduk menşevik olmuş;

"Toplu sözleşmelerde asloan alınabilecek olanı istemektir." (Cumhuriyet, 22 Temmuz 1987)

Kölecilik var sanıyorlarmış

Kapitalizmde işçi sınıfı sömürülen sınıftır. Bu nedenle her zaman, olabilecek en kötü iş ve yaşam koşullarına, yasal haklara mahkum edilmek istenir. Yani kapitalizmin işçi sınıfını kötü koşullara mahkum etmesi normaldir.

Ancak hiçbir kapitalist ülkede Türkiye'deki gibi öfkeli, kararlı, militan bir işçi sınıfı kendini Türkiye'deki kadar kötü iş ve yaşam koşullarında, yasal hak da değil haksızlıklarla karşı karşıya bulmamıştır. Bunun nedenlerini bir türlü keşfedemiyorduk. En sonunda keşfettik: Burjuvazi kendini kapitalist değil köleci sanıyor.

Banka Sigorta İşçileri Sendikası BASS'ın içini karıştırmaya çalışan Vakıflar Bankası Genel Müdürü bunu itiraf etmiş:

"Banka personelinin sahibi, seçimle gelen sendikacı değil, bankanın yönetimidir." (Cumhuriyet, 26 Temmuz 1987)

İŞÇİNİN SESİ

Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 513 London, N16 5QB ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulundadır. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Doğru fikirleri pratikte göstermeli

Çok değerli yoldaşlar, Nasılsınız? Her zaman iyi ve sağlıklı olmanızı isterim.

Yoldaşlar, başımdan geçen bir olayla ilgili olarak eleştiri yapmak istiyorum.

Geçenlerde bir yoldaşla görüştim. Grevci işçileri desteklemek üzere önemli bir eylem kararı alındığını söyledi. Eyleme örgütlü, planlı, kararlı ve kavgaya hazır bir biçimde gideceğimizi anlattı. Sloganlarımızı haykırarak, dosta düşmana *İşçinin Sesi*'ni gösterecektik.

Atmaya hazırlandığımız sloganlar şöyleydi: "İşçiyiz güçlüyüz devrimlerde öncüyüz", "İşçinin onuru sermayeyi yenecektir", "Demokrasi için tek yol devrim", "Partimiz TKP-*İşçinin Sesi*, liderimiz Yürükoğlu".

Ben alınan kararların doğruluğuna inandım ve hazırlandım. Eylem gününü ipe ve büyük bir coşkuyla çıktım. Orada namussuzlara *İşçinin Sesi*'ni, gür sesimizi haykırmak istiyordum. Ancak bu eylem yapılmadı. Bu beni hayal kırıklığına uğrattı. Bundan sonra böyle hatalar olmasını dilerim.

Artık sınıfsal kavgamızı kana kan dış sürdürmek gerekiyor. O namussuzlara, o kana susamış düşman güçlere işçinin gür sesini daha fazla duyurmak gerekiyor.

Zafer işçilerin, komünistlerin olacak. Yaşasın partim. Yaşasın devrim.

Y.O., Ege

Partiyi güçlendirelim

Değerli yoldaşlar, hepimize selam.

Merkez yayın organımızın sürekli, inatla işlediği ve partimizin gündeminden inmeyen, inmeyecek olan hedeflerden biri şudur: İşçi sınıfına güven, ilerici işçileri partiye kazan, partiyi güçlendir.

Evet yoldaşlar,

görüyorsunuz ki tuttuğumuz yol doğru bir yoldur. Tabii kolay olduğunu söylemiyoruz. Ne diyor Nazım Hikmet: Türkü söyler gibi yapılmıyor yapı, bu iş biraz zor, zor ama yapı yükseliyor. İşçi sınıfımızın çoğunluğuna güvenmek ve ona dayanmak çıkış noktamızdır. Sınıfımızla sıkı bağlarımız olmalıdır.

Burada B. Berlin'de eskiden tanıdığımız bazı devrimciler çözüldü, inançlarını yitirdi. Bunlar, "ne zaman devrim yapıyorsunuz" diye akillarınca "şaka" yapıyorlar. Gerçekten durumları hiç de şakalık değildir. Bunlar hiçbir zaman işçi sınıfına güvenmediler. İşçi sınıfına güvenmeyenler, dayanmayanlar, devrimin büyük fırtınaları arasında kaldıklarında, bastıkları toprağı kabedeceklerdir.

Moralsizlik, güvensizlik yayanlar, bu yılınlar ordusu ne derse desin işçi sınıfımızda devrim için güçlü bir istek vardır. Sınıfımızın çoğunluğunu özde kavramak, anlamak Partimizin görevidir. Partimizi bunu anlıyor ve kavlıyor. Her türlü sınıf düşmanına olan sivri ucunu yöneltiyor.

İşçi sınıfımız bir ağaç gibi tek ve hür ve bir orman gibi kardeşesine yaşanacak yeni Türkiye'nin kurucusudur. Partimiz bu kuruluş kavgasının yegane aracısıdır. İşçi sınıfımız için umut kendi örgütlü mücadelesidir. Bu mücadeleye öncülük edecek olan da partimiz TKP-*İşçinin Sesi*'dir.

Partimizin önümüze koyduğu görevlerin bilincindeyiz. Memleketimizde mücadelenin iyice kızışacağı günler yaklaşıyor. İşçi sınıfımızın önünde yakıcı sorunlar duruyor. Sorunlarımız çoktur. Bu sorunların çözümünde, yoldaşımızın dediği gibi, belirleyici olacak olan komünist kadrolardır.

Bugün partimiz, ilerici işçileri kazanmak, yığınlarla birlikte, onların önünde olmak, kıvılcımı ateşlemek için bütün yeteneklerini kullanıyor. Partimizin önümüze koyduğu devrimci görevleri daha da üstün

bir başarıyla yerine getirmek için ileri! Yaşasın partimiz, yaşasın işçi sınıfımız. Yoldaşça hepimizi kucaklarım.

M. Barış, B. Berlin

Bir dosttan mektup

Değerli yoldaşlar, Türkiye'den bir dostumuzdan yazdığım mektuba cevap aldım. Çok sevindim. Size de mektuptan aktarma yapmak istiyorum. Dostumuz önce mektubunda görev anlayışını yazıp bizimle yazışma istediğini yazdı. Şöyle:

"Burada ne ürettiğimiz değil, nasıl ürettiğimizin bilinciyle çalışıyoruz. Dünyanın neresinde olursa olsun, toplumsal konumu bizim gibi olan işçi ve emekçi dostlarımızın ekonomik demokratik ve sınıf mücadelelerinde onların yanında görev almayı tarihsel bir sorumluluk olarak kabul etmişimdir.

"Çünkü özgürlük, bağımsızlık ve gerçek demokrasi ancak ona ulaşmak isteyenlerin, bilinci, dirençli ve örgütlü mücadelesiyle mümkün olabilir. İşte bunun için sizlerle yazışmak, iletişim kurmak istedim."

Dostumuz daha sonra Netaş grevinden ve Otomobil-İş'ten haberler verdi. Bir haberi size mektuptan aktarmak istiyorum.

"4 Haziran'da Kartal şube temsilciler meclisi toplantısı yapıldı. Daha çok Türk-İş'e katılıp katılmama konuları konuşuldu. Büyük bir çoğunluk Türk-İş'e katılmak düşüncesinde."

Yoldaşlar, bu haberden Otomobil-İş üyesi işçiler arasında tek konfederasyonda, Türk-İş'te birleşme isteğinin güçlenmekte olduğu çıkıyor. Bu işçi sınıfı için çok sevindirici bir haber. Görüşlerimizi de doğrulayan bir haber.

Dostumuz hakkında açılan davalardan bahsederek mektubunu bitirdi. Kendisi ile haberleşmeyi sürdürüreceğim.

Yoldaşça selamlarımla, Azmi Şirin, Londra

GREVDEKİ DERİ İŞÇİLERİNE MESAJLAR**İTKB'den grevci deri işçilerine**

Yoldaşlar, İngiltere Türkiyeli-Kıbrıslı Kadınlar Birliği İTKB'nin üyeleri deri işçilerinin grevini coşkuyla karşılıyorlar. Bu nedenle örgütümüz Deri-İş sendikasına aşağıdaki mesajı gönderdi.

Ayrıca grevci işçilerle dayanışma kampanyasına biz de aktif katılıyoruz. Hem kendimiz katkı yapıyoruz, hem de fabrika fabrika dolaşıp işçilerden katkı topluyoruz.

K.Fırat, Londra

Deri-İş Sendikasına, Değerli deri işçileri, Bir aydır yürüttüğünüz onurlu mücadelenizde başarılar diler, bu haklı kavganızda İTKB olarak yanınızda olduğumuzu bildiririz.

En temel istemler doğrultusunda yürüttüğünüz grevden başarıyla çıkacağınız ve işverenlerin grevleri kırma çabalarının üstesinden geleceğinize inanıyoruz.

Öğrenciler daha da hareketlenecek

Değerli yoldaşlar, Bulduğum bölgeye yakın bir yerde, öğrenci kesiminde dernekleşme konusunda önemli bir gelişme oldu. Öğrendiğim kadıyla arkadaşlar bütün formaliteleri tamamlamak üzereler. Dernek yeri bulmaya çalışıyorlar. Oyle sanıyorum ki ... üniversitesi öğrenci derneğinin resmen kurulması bir süre sonra gerçekleşecek. Kurucu arkadaşların hepsini tanyorum. Hepsi de demokrat görünüşte ve bilinçli. Bu yıl öğrenci hareketinde meydana gelen sıçramanın bunda önemli etkisi oldu. Bu bakımdan, önümüzdeki yıl öğrenci kesimi daha hareketli olacağına benzer. Mardin'in Pınarcık köyünde meydana gelen olayların kamuoyunda geniş yankıları oldu. Doğu'dan gelen

Kararlı mücadelenizle, işçi sınıfının Türk-İş'te sendikal birlik ve sendikal demokrasi ilkeleri temelinde militan eylem fikri daha da pekişecektir.

Kadın erkek tüm deri işçilerine dayanışmamızı iletiriz.

Gelecek onun için savaşanlarındır.

Yaşasın deri işçilerinin grevi!

İTKB Yönetim Kurulu adına Başkan: S.Aydınlık

LİB'den grevci deri işçilerine

Yoldaşlar, Örgütümüz Londra İşçi Birliği, deri işçilerinin yiğit grevine büyük önem veriyor ve grevcilerle yaygın bir dayanışma kampanyası örgütüyor. İlk posta katkısı gönderdik. Dökümünü *İşçinin Sesi*'ne ileticeğiz.

Her fabrika bu kampanyaya kollektif katkı yapıyor. Burada çalışan Türkiyeli işçilerin çoğunun Türk malı bir deri ceketini alıyor. Bu ceketlerin nasıl vahşi bir sömürünün belgesi olduğu

kampanya sürecinde herkesin bilincine çıkıyor.

Buradaki işçiler adına, LİB olarak deri işçilerine bir mesaj gönderdik. Mesaj ektedir.

N.Selen, Londra

Deri-İş Sendikasına, Yiğit deri işçileri,

Bir ayı aşkın süredir yürüttüğünüz grevinizin tüm baskılara rağmen başarıya ulaşacağına, zaferin deri işçilerinin olacağına inanıyoruz. Grevinizin genel olarak işçi sınıfı için ne kadar önemli olduğunun bilincindeyiz. Bu açıdan savaşımınız Türk-İş'te sendikal birlik ve sendika içi demokrasi temelinde militan eylem fikrini daha da güçlendirecektir.

Deri işçilerinin bu onurlu mücadelesinde başarılar diler, grevdeki deri işçilerine dayanışmamızı iletiriz. Zafer deri işçilerinin olacaktır!

Yaşasın işçilerin birlikte mücadelesi! LİB Yönetim Kurulu adına Başkan: N. Kale

arkadaşların bildirdiğine göre o bölgede askeri operasyonlar çok sık yapılmıyormuş.

Bu arada hükümet Kürdistan'da belli illerde olağanüstü hali dört ay daha uzattı. Demek ki Kürdistan'da "olağanüstü hal" en azından ekim-kasım kadar sürecek.

Mektuplarımda yazmayı hep unuttuğum bir husus var, aklıma gelmişken yazayım. "İleri" adlı şiirimin gazetedeki yer alması beni sevindirdi, duygulandırdı. Bunun için teşekkür ediyorum. Selamlar.

G.A., ...

ÇIKTI

Tarihin Savaş Çağrısı

İşçinin Sesi'nin derleme dizisinin bu ilk kitabı, Marksizme ilişkin olarak gazetemizde çıkmış yazıları içeriyor. Fiyatı: 1.50 Sterlin

ÇIKTI

Oportünizme Karşı Savaş ve TKP'nin Leninci Birliği İçin

Bu kitabımızı, resmi TKP'de oportünizme başkaldırmış bir gurup yoldaşımız yazdı. Fiyatı: 2.00 Sterlin

ÇIKIYOR

"En Büyük İşçi Sınıfı Başka Büyük Yok!"

İşçi sınıfı nedir, tarihsel gelişmesi, bugünkü bileşimi, Türkiye işçi sınıfının sayısal dökümü gibi konuları ele alıyor.

İşçinin Sesi çalışanları

OKUYUCU YOLDAŞ

İşçinin Sesi'ni daha güçlü çıkartabilmek, fabrikalarla, işyerleriyle, işçi semtleriyle olan bağımlı derinleştirip güçlendirmek, deneyimlerinden çıkan dersleri tüm harekete daha iyi ve daha etkili ulaştırabilmek için gazetenizi yazılarımızla, haberlerimizle, çektiğiniz ya da topladığınız fotoğraflarla besleyin.

İşçinin Sesi çalışanları

OKUYUCU YOLDAŞ

İşçinin Sesi'ni okuduktan sonra atma, bir kenarda tutma. Ya bir başkasına ver, bir örgüte, sendikaya, derneğe bırak ya da yararlı olacağını düşündüğün bir adrese postala.

İşçinin Sesi'nin en geniş şekilde okunmasını sağlamak senin de görevidir.

İşçinin Sesi çalışanları

DUYURU

TKP-İşçinin Sesi Merkez Komitesi olağan toplantısını yaptı.

Toplantıda parti örgütlerinin son üç aylık çalışması değerlendirildi ve önümüzdeki dönemin ana çalışma hedefi vurgulandı. Yaklaşan özveri taarruzunun bu yılki genel çerçevesi görüldü. Cezaevlerinde yoğunlaşan direniş eylemleri ele alındı. Öte yandan işçi sınıfımızın yükselen grev hareketi değerlendirildi ve özellikle, grevci deri işçileriyle dayanışmanın önemi belirtildi.

* * *

Geçen dönem çalışmaların değerlendirilmesi

1987-88 örgüt stratejisinin ana hedefi, işçiyi başa alarak üye sayımızı artırmaktır. Bununla bağlı olarak diğer önemli hedefler de şunlardır:

1. Organlarda işçi bileşimini yükseltmek.
2. Yeni alanlarda örgütlenmek.
3. Yayın basım ve dağıtımını geliştirmek.
4. Legal olanakları artırmak.
5. Teknik düzeyi ilerletmek.
6. Disiplini yükseltmek.

Parti örgütleri geçtiğimiz üç ay içinde bu hedefler doğrultusunda çalıştı. Çalışmanın sonuçlarını şöyle değerlendirebiliriz:

Örgütün toplam üye sayısı net %14 artmıştır.

Örgüt bütünü içinde en yüksek üye artışını sağlayan örgüt Ege örgütüdür. Bu örgütümüz net %39 büyümüştür. Burada yeni katılanların %78'i işçidir.

İstanbul örgütünün net büyüme hızı %21'dir ve şu anda üyelerinin %24'ü işçidir.

İngiltere örgütünün üye sayısı da %30 artmıştır. Bunun %16'sı işçidir.

Diğer örgütlerin sağladığı artış dikkate almaya değmeyecek kadardır.

1. Organlarda işçi bileşimini yükseltmek doğrultusunda en önemli örgütlerimizin geldiği yer şöyle özetlenebilir:

Ege örgütünün, örgüt birimi sekreterlerinin %60'ı işçidir.

İstanbul komitelerinde işçi henüz çok azdır.

İngiltere parti komitesinin %25'i,

Fransa parti örgütünün ve komitesinin ise %75'i işçidir.

2. Yeni alanlarda örgütlenme konusunda en başarılı örgütümüzün Ege örgütü olduğunu söylemeliyiz. 17 Ocak MK toplantısında

Ege için verilen döküme yeni alan olarak 6 sendikaya bağlı 35 fabrika ve 3 bölge daha eklenmiştir.

İstanbul'da ise önemli bir işyeriyle daha ilişki kurulmuştur.

3. Yayın basım ve dağıtımını geliştirmek:

Merkez matbaası İstanbul parti örgütüne devredildikten sonra iyi bir atılım gerçekleştirildi. Gecikme gideriliyor. Basım %300 arttı. Basılanın %60'ı posta ile dağıtılmaktadır. Ancak bugün bu matbaa ve merkez dağıtım ağı acil olarak çözülmesi gereken sorunlarla karşı karşıyadır.

Ege'nin kendi olanaklarıyla gazeteyi çoğaltması henüz gerçekleştirilemedi. Ancak Ege'de tek bir gazetenin elden ele geçmesi biçiminde güzel bir yöntem uygulanarak belli sayıda gazetenin daha fazla sayıda insana ulaşması sağlanıyor.

Merkezden yapılan postalama ise son 3 ay içinde %100 arttı.

4. Legal odakları artırmak:

Ege, yeni legal odaklar kurma veya yeni alanlara girme konusunda başarılı bir çalışma yaptı. İstanbul'da da bazı alanlarda başlatılmış olan çalışmalar maya tuttu. Bu çalışmalar İstanbul ile sınırlı yerel bir örgütlenme değil. İlegal alandan ayrılıp doğrudan merkeze bağlandı.

Legal alandaki bir diğer olanak da, Türkiye'de legal basın R. Yürükoğlu yoldaş ile röportaj yapma isteği oldu. Karşı tarafın kendisine göre bazı hesaplarla yarattığı bu olanak çok iyi değerlendirildi ve partimizin görüşlerini geniş kesimlere duyurmaya yaradı. Türkiye'deki parti çalışmalarını olumlu bir yönde etkiledi.

5. Teknik düzeyi ilerletmek:

Türkiye örgütleri, teknik düzeyi ilerletme konusunda, geçtiğimiz üç ay içinde bir ilerleme göstermedi.

Haberleşme için 3 ay önce İstanbul'a yeni teknoloji verildi. Hiç kullanmadılar.

Ege'ye yeni teknoloji verildi, eğitimi yapıldı, denendi, bir rapor göndermenin dışında kullanmadılar.

Legal alan örgütleri için yeni teknoloji seçildi, eğitim verildi.

Yoldaşlar Türkiye'de kitap çoğaltmayı henüz başaramadılar.

MK Plenumu Basın-Yayın'a ve Öncü'ye önümüzdeki üç ay içinde bilgisayar kullanımına geçme hedefini koymuştu. İki örgüt de bu hedefi gerçekleştirdiler.

6. Disiplini yükseltmek:

Merkezin direktiflerine eksiksiz uyum ve enerjik yaklaşımı geliştirmek konusunda Ege örgütü iyi bir ilerleme kaydetti. İstanbul Anadolu yakası örgütü ise bu açıdan eksiği olduğunu gösterdi.

Son üç ayda merkeze bağlı bürolarda ve İngiltere parti örgütünde disiplin yükselmiştir.

Uzun süredir inanç ve komünist formasyon açısından gerileme içinde bulunan iki yoldaşın parti üyeliğinden ayrılmaları istendi ve bu gerçekleşti.

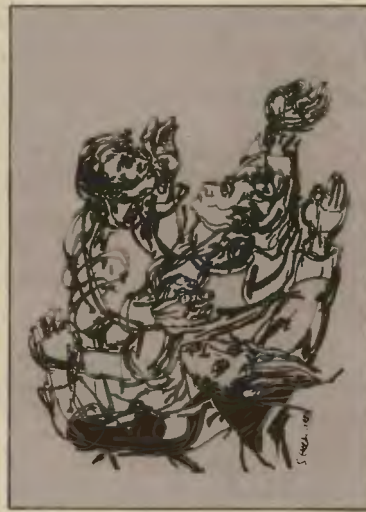
Stratejinin yukarıda sayılan hedeflerine bağlı görevlerin yanı sıra MK Plenumu örgütlere bazı özel görevler de vermişti:

A. Komünist gençlik örgütlenmesi

Bu konuda hazırlıklar son aşamasına vardı. Türkiye'de kadro ayrıldı.

B. Parti okulu

Türkiye'ye giden ve Türkiye'den gelen yoldaşlar eğitim gördüler, görüyorlar. Dersler daha çok yoldaşların gereksinimlerine göre hazırlanıyor, bazı dersler de standart ders durumuna getiriliyor. Program-tüzük dersi bu biçimde hazırlandı. Sovyetler Birliği ve TKP-İşçinin Sesi'nin tarihinin hazırlıkları ise bitmek üzeredir.

C. Basın Yayın'ın derleme dizisi çıkarması, Türkiye işçi sınıfının durumu, resmi strateji ve Türkiye ekonomisi üzerine kitapların matbaaya verilmesi:

Derleme dizisinin birinci kitabı çıktı. Türkiye işçi sınıfının durumu gazetede yayınlanmaya başladı. Resmi strateji matbaaya verilme aşamasındadır. Türkiye ekonomisi çalışmaları sürüyor.

D. GSB'nin çalışma düzeyinin gözden geçirilmesi ve işlerin daha enerjik takip edilmesi:

Çok iş yapılmakla beraber, bu alanda kollektif, eşgüdümlü ça-

lışma geriledi. Bunun üzerine GSB'ye yeni bir çeki düzen vermek için bazı adımlar atıldı.

Ayrıca çok ve çeşitli işler yapmakla birlikte, görevleri MK düzeyinde olmayan bir yoldaşın MK'dan istifası alındı.

Geçtiğimiz 3 ayın en önemli kazanımları ve en önemli eksikliklerimiz

Geçtiğimiz 3 ayın 3 önemli kazanımı oldu.

1. Partimizin Türkiye işçi hareketi içinde yerleşme ve saygınlık kazanma süreci önemli bir ilerleme gösterdi.

2. Ege örgütü hızlı bir gelişme göstermeye başladı.

3. Parti üst yönetiminde rasyonelizasyon yapıldı.

Geçtiğimiz 3 ayın en önemli eksiklikleri şunlardır:

— GSB'nin çalışma düzeninin bozulmuş olması.

— Bazı grevlerin sonuçlarının iyi toparlanmamış olması.

— Üye artış hızının yetersiz olması.

— Yeterli sayıda yeni bölgeye girilmemiş olması.

Önümüzdeki dönemin ana vurgusu

Parti çevresinde önemli bir sempatan halkası vardır. Ancak bazı bölgelerde yoldaşlarımız üye alımı konusundaki tutukluğu henüz aşabilmiş değillerdir. Parti üyeliğinin kendisinin yetiştirici işlevi unutulmuş, hazır yetişkin üye adayları arama eğiliminin kalıntıları hâlâ sürmektedir.

Bu nedenle, 1987-1988 örgüt stratejisinin ana hedefi, aynı zamanda önümüzdeki dönemin ana vurgusudur. Çevredeki sempatanları, bağlanacakları sekreterleri, çalışacakları alanları önceden saptayarak, sistemli bir biçimde partilemeliyiz.

Ana vurgunun üye kazanmak olması, aksayan üyelerden arınmayla çelişmez. Tam tersine, hangi düzeyde olursa olsun, inanç, formasyon ve disiplin açısından gerileyen, partiye ayak bağı durumuna gelen üyeleri dışlamak, bu dönemde partinin görevlerini daha iyi yerine getirmesi için zorunludur.

Özveri taarruzuna hazırlık

Özveri taarruzu bu yıl yine, partimizin kuruluş yıldönümü olan 10 Eylül'de başlayacaktır. Merkez Komitemiz, tüm yoldaşları ve kollektifleri hazırlıklarını yoğunlaştırmaya çağırıyor.

Özveri taarruzu her yıl Türkiye'de yapıldı. Ancak bu yıl özveri

taarruzu Türkiye örgütlerimiz açısından büyük önem taşıyor. Yeni bir devrimci dalga yaklaşıyor ve doğru çalışılırsa etkin olabilecek çapta bir örgütlenme vardır. Çevredeki işçileri, emekçileri, gençleri özveri taarruzu imecesine katmak, taarruzu yığinsallaştırmak için özel çaba harcanmalıdır.

Cezaevlerindeki yoldaşlara selam

Ülkede sol hareketlerin savaşkan olan ve olmayan diye ayrışma süreci cezaevlerinde de yaşanmaktadır.

Cezaevlerindeki yoldaşlarımız ve bazı hareketlerden devrimciler, tek tip elbise, duruşmaya kelepçeli götürülme, dışarıda satılan kitapların bile cezaevine sokulmaması gibi uygulamalara karşı direniş eylemleri yapmaktadırlar. Yoldaşlarımıza ve öteki savaşkan arkadaşlara selamlarımızı iletiyoruz.

Grevci işçilerle omuz omuza

Bugün işçi sınıfımız içinden bir yandan militan, kararlı grevler, öte yandan yaygın, güçlü sınıf dayanışması yükselmektedir. Bu sınıf dayanışması halka halka tüm emekçileri de içine çekmektedir.

Görünüşte Özal Seydişehir işçilerini fabrikayı kapatmakla tehdit etti. Ama gerçekte tehdit edilen Özal, tehdit eden taraf ise Seydişehir grevcileridir.

Seydişehir'de yanan grev ateşi, çevrede yaşayan yüz binlerce emekçiyi sıcak dayanışma duygularıyla aydınlattı. Bunun yarattığı korkuyladır ki fabrikayı kapatma tehdidi savuranlar, şimdi bir uzlaşmayla grevi kapatmak için yoğun çaba harcamaktadırlar.

Öte yandan Deri-İş üyesi işçilerin Kazlıçeşme'de yürüttükleri militan ve kararlı grev, hangi zendikadan olursa olsun, tüm İstanbul işçisini tek bir yumruk gibi birleştirmekte, sınıf dayanışmasını Türkiye çapında geliştirmekte, emekçi halkı işçi sınıfının yanına çekmektedir.

İşverenlerin bunca haksızlığı yetmiyormuş gibi bir de lokavtıyla karşılaşan, ama kavgadan bir adım şaşmayan deri işçileriyle dayanışmayı daha da yükseltelim, işverenleri geriletelim.

Tüm grevcilere, grev hazırlığı içindekilere ve sınıf dayanışmasıyla kenetlenenlere bin selam.

Türkiye Komünist Partisi-İşçinin Sesi Merkez Komitesi

İşçiler tartışmaya bile gerek görmeden referandumla "evet" demeye karar verdiler. Bu kadar da değil:

Yasaksız demokrasi kampanyası sosyalist demokrasi isteminin aynasıdır

Geçenlerde Cevdet Selvi'nin çok güzel dile getirdiği gibi, işçiler "tartışmaya bile gerek görmeden" referandumla evet demeye karar verdiler.

Bazı sol guruplar referandumda boykot ya da ona yakın tutumlar öneriyorlar. Bunlar yaşamın karmaşık gerçeklerini bilimle düzgün açıklayamazken, yaşamın basit, sade gerçeklerini de durup dururken karmaşıktırıyorlar. Bu referandumda evet demek, "tartışmaya bile gerek görmeden" varılacak kadar basit bir sonuçtur.

Nitekim Türk-İş bu konuda bir broşür çıkardı ve çeşitli illerde evet seminerleri düzenliyor. Türk-İş içinde bazı ANAP'lı sendikacılar hayır demeye çalıştılar. Bazı SHP'li sendikacılar ise "Ecevit tehlikesi"ne karşı hayır demeyi bir ara savundular. Bunlar bir sonuç vermedi. Şimdi her ikisi de Türk-İş "DYP'nin dümen suyunda" propagandası yürütüyorlar.

Bugün işçi sınıfımız öyle bir düzeydedir ki, sendikacılık, değil ANAP'lılık, DYP'lilik, SHP'lilik ve DSP'lilik le birarada yürümüyor. Legal sosyalist partiiçilik bile ölü doğmuştur. Resimler ise izledikleri burjuva siyasetle her geçen gün işçiden biraz daha uzaklaşıyorlar.

Bugün sendikacılar, sendikal hareketin her düzeydeki yönetim katlarında kalmak istiyorlarsa, kendi kişisel eğilimleri ne olursa

olsun, işçi sınıfının istemlerini dile getirmek, onun düşüncelerine sözcülük etmek zorundadırlar.

Bu süreç içinde işçi sınıfımız birçok sendikacıyı ilerletmeyi de hesaba katıyor. Ama sonuçta ilerleyip ilerlememek herkesin kendi bileceği bir iştir. Herhalde kişiler, uzun erimde ya ilerler, ya elenirler. Bu işin öznel, kişisel yanısıdır. Kalıcı ve nesnel ölçüt, işçi sınıfının istem ve düşüncelerine sözcülük etmektir.

Nitekim, Türk-İş'in evet kampanyası birçok yönüyle bunu nesnel olarak yerine getiriyor. Bir kez, "evet", hiç de 2-3 burjuva siyaset adamına evet anlamında konmadı. İkincisi, yürüyen grevlerle dayanışma ile de bağlıdır.

Türk-İş'in kampanyası "yasaksız demokrasi" çağrısıyla yürütülüyor. Bu kampanyada yazılanların, söylenenlerin, geniş bir söz kalabalığı ardında gizlenen hoş bir özü vardır.

Mavi broşürde şöyle deniyor:

"Temel insan hakları, kişi hak ve özgürlükleri keyfi saldırılara maruz bırakılmış durumda.

"Vurgun, yolsuzluk, sömürü düzeni egemen.

"Milli gelir dağılımındaki adaletsizlik tek kelime ile korkunç.

"Her beş yurttan biri işsiz.

"İktisaden güçsüzler, yani işçiler, memurlar, köylüler, çiftçiler, esnaf, emekli, dul ve yetimler hiçbir dö-

nemde görülmemiş bir geçim sıkıntısının, açlığın pençesi altında..."

Yaptığı çeşitli konuşmalarda Şevket Yılmaz, "hükümet, devleti işçiler karşısında örgütlenme, devlet gücünü işçiye karşı kullanma yolunu seçmiştir" diyor. Kuşkusuz, bu durumun nedeni hükümetin böyle bir yol seçmesi değildir. Nedeni yanlış, ama olduğu söylenen durum nedir? Devlet işçilerin karşısındadır. Evet gerçekten de burjuva devlet işçi sınıfının karşısındadır.

Yine aynı konuşmada Şevket Yılmaz bir de şöyle demiş: Demokrasi eğer varsa iktisaden güçlü durumdaki bir azınlık için söz konusudur. Türkiye'dekinin Batı'dakinden oldukça güdük olduğunu bir yana bırakalım, Batı'da da demokrasi öde aynen böyledir. Ve Şevket Yılmaz'ın konuşması yansıtılmaktadır ki işçiler böyle bir demokrasi istememektedir.

O zaman ne çıktı ortaya? Tüm verileri ardarda koyalım:

İşçiler temel insan hakları, insanca yaşam, işsizliğin, açlığın yok edilmesini istiyorlar. Sömürü düzenini, işçilerin karşısında duran burjuva devletini ve burjuvaziye işleyen burjuva demokrasisini istemiyorlar.

İşte Türk-İş'in "yasaksız demokrasi" kampanyasının özü: İşçi sınıfımız sosyalist demokrasi istiyor

Türk-İş'in 35. kuruluş yıldönümü

Türk-İş'in 35. yaşı tüm işçi sınıfımıza kutlu olsun!

Türk-İş 35 yılını doldurdu. Türk-İş 1952'de, Türkiye işçi hareketinin gelişim sürecinin bir parçası olarak kuruldu. Ancak o zaman hareketin kendi düzeyi ileri olmadığı için, bakıyoruz Amerikan tipi sendikacılık vb. Türk-İş içine girebilmiş ve bir süre etkili olabilmıştır.

1960 sonrasında Türkiye işçi sınıfı bambaşka bir gelişme düzeyine ulaştı. Toplumda ağırlığını koydu. Öncü işçiler, grevler, işgallerle, 15-16 Haziran ayaklanmalarıyla kavgada başlandı.

Gelişmenin bu aşaması sendikal

harekette bölünme olarak yansdı. Bir kol çok ötelere giderken, ötekisi gerilerde kaldı. Ancak hiç unutulmaması gereken, iki kolun da bundan çok şey öğrendiğidir.

12 Eylül sonrasında işçi sınıfımız zor günler yaşadı. O zaman geçmiş, yaşananı düşündü taşıdı.

Bugün işçi sınıfımız 1960 sonrasında da daha farklı bir düzeydedir. Sendikal birlik, militan eylem, sınıf dayanışması, sendikal demokrasi gibi kavramlar artık sınıfın içinden Anadolu'nun dört bir köşesinden fırlıyor. Sınıf demokrasi kavgasında başı

çekiyor. Ve gelişmenin bu düzeyi de yine Türk-İş'te kendini gösteriyor.

Türk-İş ne kadar değişti, her geçen gün daha da değişiyor. Bölücüler "Türk-İş'i istemeyiz, o Amerikan tipi idi, şöyleydi böyleydi" derken, gelişimin, değişimin anahtarının işçi sınıfının kendisinde olduğunu bir türlü göremiyorlar. Görmemeleri de doğaldır. Bunlar dışarıdan bakıyorlar.

Türk-İş'in 35. yaşı, bu güzel gelişmeyi yaşatan ve yaşayan işçi sınıfımıza kutlu olsun.

Cevdet Selvi gurup sözleşmesi konusunun yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini söyledi.

P tr l-İş'ten çok ön mli bir adım

İşçi sınıfımız ve sendikal hareket dev adımlar atıyor. Yaşam hızla akıyor, yaşamdan dersler de aynı hızla çıkarılıyor. Eksikler aksaklar gideriliyor, doğrular geliştiriliyor. İşçi sınıfımız heyecan veren, güzel bir gelişme içindedir.

Petrol-İş'in toplu grevi de bu gelişme sürecinin önemli bir parçası oldu.

KİPLAS, kendi işçi düşmanı ilkeleri temelinde, kötü bir gurup sözleşmesi dayatmak istiyordu. Petrol-İş tabii ki bunu kabul edemezdi. Etmedi ve greve çıktı.

İşverenlerin her zaman kötü gurup sözleşmeleri dayatmak istemeleri geneliyle gurup sözleşmesinin kötü olduğuna ilişkin bir izlenim uyandırmıştı. Bu izlenimle Petrol-İş de önceleri gurup sözleşmesine genelde karşı çıkıyordu. Ancak toplu grevin deneyimi çok öğretici oldu. KİPLAS'ın dayatmak istediği "gurup sözleşmesi"yle, genelde gurup sözleşmesi konusu birbirinden ayırılmaya başlandı.

KİPLAS'ın "gurup sözleşmesi", işçi düşmanı ilkeler yanı sıra, işçi düşmanı yöntemler de taşıyordu. İşçileri, işyeri sendika temsilcilerini sözleşme sürecinden dışlamayı amaçlıyordu. Petrol-İş görüşmeleri "işyeri sözleşmeleri" biçiminde yürüterek işyeri temsilcilerini de sürece kattı. KİPLAS'ın özelemlerini boşa çıkarttı. Sonuçta, Petrol-İş üyesi işçilerin istemlerine daha uygun bir gurup

sözleşmesi, onların istemlerine daha uygun bir yöntemle imzalanmış oldu.

Grevden sonra Petrol-İş yayınlarında "gurup dayatması kırıldı", "sözleşme görüşmeleri işyeri sözleşmesi biçiminde yürütüldü" gibi sözler geçiyor ama bu sözler gerçekte şu anlama geliyor: KİPLAS'ın istediğinin tersine, biz işyeri temsilcilerimizi de sözleşme sürecine kattık.

Bu anlamda gerçekten de KİPLAS'ın gurup dayatması kırılmıştır. Ancak sözleşmenin kendisi gurup sözleşmesidir ve üstelik KİPLAS'ın önerdiğiyle karşılaştırıldığında, kötü de değildir. Dolayısıyla, KİPLAS'ın gurup dayatması bu açıdan da kırılmıştır ve sonuçta, hem "ilkeler", hem yöntem olarak KİPLAS'ınkinden dağlar kadar farklı bir gurup sözleşmesi imzalanmıştır.

Pratiğin bu gösterdiği ışığında açıktır ki geneliyle gurup sözleşmesiyle, işveren sendikalarının dayatmak istedikleri türden kötü gurup sözleşmelerini birbirinden ayırmak gereklidir. Nitekim Petrol-İş başkanı Cevdet Selvi de bu gerekliliği görmüş, yalnızca Petrol-İş için değil, bütünüyle sendi-

İşçi sınıfımız ve sendikal hareket dev adımlar atıyor.

Yaşam hızla akıyor, yaşamdan dersler de aynı hızla çıkarılıyor.

Eksiklikler, aksaklıklar gideriliyor, doğrular geliştiriliyor.

İşçi sınıfımız heyecan veren güzel bir gelişme içindedir.

kal hareket için çok yararlı olacak değerlendirmelere yönelmiştir.

Alinteri dergisinin temmuz sayısında Cevdet Selvi'yle bir röportaj yayınlandı. Burada şöyle bir soru ve yanıt var:

"ALINTERİ: Yapılan sözleşmelerle Kiplas'ın gurup dayatması zincirinin kırıldığını söylediniz çeşitli konuşmalarımızda. Ancak, Petrol-İş, Kiplas'ın karşısına kendi ilkeleriyle güçlü bir şekilde çıkabildi mi? Grup sözleşmelerinin bu bağlamda yeniden değerlendirilmeye ihtiyacı var mı?"

"C. SELVİ: Biz herhangi bir işyerinde üyelerimiz adına en üst düzeyde bir hak almışsak, idari maddelerde örneğin, diğer işyerlerindeki arkadaşlarımızın haklarını da o noktaya getirirsek bunun ne sakıncası olabilir? Ben bunu görev sayarım. Eşit uygulama yapmak zorundayız. Ülkemizde grup sözleşmesi yapmayan bir tek sendika kalmamıştır. Petrol-İş doğrudur, yanlıştır, ilkelerini koymak ve sağlıklı, günün koşullarına uygun en etkin davranımı seçmek zorundadır. Tabii bu durumu teşkilatın yetkili organları tartışacak ve bir karara bağlayacaktır."

Soru ile yanıt, birbirine tam ters açıdan önem taşıyor. Önce sendikal hareket için çok iyi bir açıdan büyük önem taşıyan yanıtla başlayalım.

Cevdet Selvi, açıkça şunu söylüyor ki, her işyerinde üst düzeyde haklar almayı sağlayacak türden gurup sözleşmesi, hiç de sakıncalı değildir. Tam tersine, eşit uygulamadır. Bu anlamda bütün sendikalar gurup sözleşmesi imzalamışlardır. Dolayısıyla, gurup sözleşmesinin işverenlerce dayatılmak istenen yanılarını ayıklayıp, işçi sınıfının ilkeleri temelinde bir gurup sözleşmesi anlayışı geliştirmek gereklidir. Bunun için de sendikanın yetkili organları konuyu yeniden gözden geçirmelidir.

Sendikal hareketin bütünü için çok yararlı sonuçları olabilecek bu düşünceleri dile getirdiği için Cevdet Selvi'yi içtenlikle kutlarız. Sendikal harekette liderlik yaşamın gösterdikleri ışığında hareketin önünü açmayı gerektirir. Yanıttaki koyuş gerçekleştirilirse, Cevdet Selvi önemli bir görev yerine getirecektir.

Soruya gelirse. Soru da Alinteri'nin sendikal hareketi güçsüz,

tutarsız ve yenik göstermek için alınteri döktüğünü sergilemek açısından önem taşıyor. Resmi dilden sorulan soruyu Türkçeye şöyle çevirebiliriz:

Gurup dayatmasını kırdık dediniz ama gerçekte KİPLAS'ın karşısına güçlü çıkamadınız. İmzaladığınız bal gibi de gurup sözleşmesidir. Bu ne tutarsızlık? Durumu yeniden değerlendirip, zafer kazandık demek yerine yenildik deseniz daha doğru olmaz mı?

Soru budur. Yalnızca bu soru böyle değildir. Röportajda 4 soru sorulmuş. Biri yukarıdaki. Biri basın toplantısında Selvi'nin ağlayıp ağlamadığıyla ilgili. Biri grev kırıcılığıyla ilgili. Röportajın başlığı ise "Cevdet Selvi, grev kırıcılığı başarısızlık hanemize yazılmalı." Oysa Cevdet Selvi'nin söylediği birçok başarılı yan vardır. Grev kırıcılığı söylenenlerin bütünü içinde küçük bir yer tutmaktadır ve gerçekten alinteri dökerek, zorlamayla başlığa çıkarılmıştır.

Resimler kendilerini işçi sınıfı içinde güçsüz, yenik, tutarsız bir konumda görüyorlar. Bu nedenle kendi iğrenç konularını ikide bir işçi sınıfına atfediyorlar. Ama atı alan Üsküdar'ı geçti. İşçi sınıfımız zafere doğru güçlü, kararlı, tutarlı yürüyüşüne çoktan başlamıştır. Resimler arkadaşan bakadursunlar... Seyretmesi bedavadır.

Partiye üye almaya çekinecek bir dönemde değiliz, her yerden devrimci işçi fişkırıyor.

DOĞRU SİYASET KUCAKLAMAZSA YANLIŞ SİYASET BOĞAR

Yoldaşlar yaşam mı hızlanıyor, biz mi hızlanıyoruz bilemiyorum. İnanın o kadar yoğun yaşıyoruz ki artık neyi yazalım, neyi yazmayalım diye seçer olduk.

Haziran başlarında ağırlığıyla işçi semti olan bir bölgede parti örgütlenmesine giriştik. MK Plenum Kararları yolumuzu aydınlatan bir meşale oldu. Türkiye somutuyla o denli çakıştırdık ki. Kararları ve Yürükoğlu yoldaşımızın 87-88 örgüt stratejisi yazısını okuyup değerlendirdikten sonra partimizin MK'sına, sevgili liderimize ve devrimci yolumuza olan inancımız bir kat daha arttı. Şimdi Türkiye'de çalışan yoldaşların tek çabası bu kararları hızla, Leninci inat, azim ve kararlılıkla yaşama geçmektir.

Bu inançla haziran başından beri özellikle işçi gençliğe yönelik bir "legal merkez" yaratma çabamızdayız. İşçi gençliğe bir çekim merkezi yaratmayı hedefliyoruz. Örgütlenme çalışmalarımız son aşamalarında. Kır gezileri düzenliyoruz. Geniş katılım oluyor. Bu toplantılara ağırlıklı işçi gençler katılıyor. Bu insanların geneli parti dostumuz.

İlgi alanlarını sınırlı tutmayıp, folklor, saz, spor, tiyatro çalışmalarını da ilk etapta örgütlemeyi planlıyoruz. Folklor çalıştırıcısı bayan genç işçi arkadaşlar hazır. Yine futbol, atletizm çalıştırıcısı bir genç işçi de hazır. Ayrıca futbol turnuvası da örgütleyeceğiz. Önümüze bu alanda yayın hedefi koyduk.

Bunların dışında aydınlarla ilişkileri geliştirmeye özel önem veriyoruz.

Geniş çaplı örgütsel çalışmalarla ilgili planlar hazırladık. İki ve altı aylık, bir yıllık hedeflerimiz var.

İnanıyorum yoldaşlar, Türkiye'de yirmi yıl sonra tarih kitapları "Türkiye, TKP-İşçinin Sesi gibi bir partiye ve bu Leninci militanlara sahip olduğu için çok şanslıydı, devrimin zaferinde önemli bir etken de bunlardı" diye yazacak. 1979'da yolu menşeviklerden ayrılan İşçinin Sesi daha örgütsel olarak kendini tam oturtmadan, tam anlamıyla çekirdek kadrolarını oluşturmak bir yana, yığınlara yeterince kavuşmadan, onlarla kucaklaşmadan karşı devrimle karşılaştı. Bu Türkiye devriminin şanssızlığı mıydı değil miydi tartışmak şu an yersiz.

Bugün, yani 1987 yılında, parti çekirdeğini oturtmuş Leninci bir ideolojiyle donanmış pırl pırl TKP-İşçinin Sesi yığınlara ulaşıyor. Yığınlara ulaştığı yerde ses geliyor. Bu ses daha da gürleşecek.

İşçinin Sesi militanları şu yedi-sekiz yıllık siyasal deneyimlerinde, gittikleri her yerde farklılıklarını sergilediler. Bunu cezaevlerinde, işkencehanelerde, derneklere her yerde gösterdiler.

Bu anlayışı ve birikimi, yaratacağımız her yapıda göstereceğiz. Daha şimdiden dostlarımıza şunu söylüyoruz: İşçinin Sesi yaratıyor demeyin. Koyduğumuz hedefler ve bunları yaşama geçirmedeki kararlılığımız, demokratik yığın örgütlerindeki çalışma

**Partimizin 1987-1988 örgüt stratejisi çok doğrudur.
Kollarımızı sıvayıp bu stratejiyi yaşama geçirmek için çok ve hızlı çalışmak zorundayız. Kaybedecek bir dakikamız bile yoktur.**

yöntemlerimizle herkese bolşeviklerin kim olduklarını anlatacak. Bizi, çalışma yöntemlerimizi gören herkes, bu işi yapsa yapsa İşçinin Sesi yapıyor diyor, daha da diyecek.

Bugüne kadar demokratik yığın örgütlenmelerinde iki anlayış yürüdü. Alın öğrenci derneklerindeki tartışmaları. Bir ucunda uyuz sağ anlayış, diğer yanda ona tepki olarak gelişen "sol" giysili sağ anlayış. Bunlar bir madalyonun iki yüzü gibi, yapışık ikizler gibi vardır. Bolşevik çalışma tarzı onları gelecektir.

Bizim folklor dernekleri, spor dernekleri kurup insanlarımızı folklorcu ya da futbolcu yapmaya niyetimiz yok. Amacı unutmadan aracı iyi kullanacağız. Amaca varmak için aracı bir yana iten anlayışa saplanmak da bir tehli-

1905'lerde yazdığı o ünlü makaleyi tekrar tekrar okuyoruz.

"Halk hareketi daha çok yayıldıkça, çeşitli sınıfların gerçek doğası daha çok açığa çıkıyor, sınıfa önderlik yapmak, olayların ardından sürüklenmek yerine onun örgütçüsü olmak yolunda partinin görevi ivedilik kazanıyor. Her yerde her türden kendiliğinden etkinlik geliştikçe, sosyal-demokrat (komünist-İ.S.) etkinliğin önemi daha çok ortaya çıkacak, olayların devrimci girişkenliğimize yönelttiği istemler daha çok olacaktır. Toplumsal hareketin sayıca durmadan artan akımları geliştikçe, bu akımlara yeni bir ırmak yatağı yaratmasını bilen güçlü bir sosyal-demokrat (komünist-İ.S.) örgüt daha önemli olacaktır. Bizden bağımsız olarak işleyen propaganda ve ajitasyon, bize ne kadar çok

devrimci guruplar var. Parti hızla kabaran bu dalgayı kucaklayabilmeli, hızla yığın örgütlenmeleri içine girmeli ve legal merkezler yaratmalıdır. Lenin bu konuda şöyle diyor:

"Sosyal demokrasi (komünist hareket - İ.S.) için devrimci bir çağ, bir ordu için savaş zamanı neyse odur. Ordumuzun kadrolarının genişletilmesi zorunludur, bu kadrolar barıştaki gücünden savaşta gücüne yükseltilmelidir. Yedekler toplanmalıdır. İzinliler sancak altına geri çağırılmalıdır, yeni yardımcı birlikler, birlik bölükleri ve geri hizmetler kurulmalıdır. Savaşta birliklerin iyi yetişmiş daha çok sayıda askerle doldurulmasının, her adımda sıradan askerlerin yerine subaylar konmasının, askerlerin subaylığa yükseltilmesine hızla ve basit yoldan girişme-

"Benzetmelerde bulunmadan söylersek, halkın devrimci enerjisinin yüz kat güçlenmiş akımına da hiç değilse bir ölçüde ayak uydurabilmek için, tüm parti örgütlerinin ve partiye yakın olan tüm örgütlerin sayısını çok artırmak gereklidir. Elbette bu, sürekli yetiştirme ve Marksizm bilgilerini sistematik biçimde öğretmenin arka plana itilmesi anlamına gelmez. Kesinlikle gelmez, ama yetişmiş kişileri tıpkı bizim anladığımız gibi, tamamıyla bizim anlamımızda öğretime geçiren savaş eylemlerinin yetiştirme ve öğretme bakımından şimdi çok daha önemli olduğunu unutmamalıdır." (Lenin, agy)

Lenin'in burada bize çok önemli bir uyarısını görüyoruz. Örgütsel genişlemeden bahsediyor ama, sakın derinleşmeyi bırakmayın diyor. Evet yoldaşlar bizler, bir yandan parti örgütümüzü genişletme çabası içindeyken bir yandan da Türkiye'de yaşanan bu yaz havasını ideolojik atılım ayları yapmayı hedefliyoruz. Ideolojik çalışmayı önemsemeyen bir örgüt, Leninist bir örgüt değil, olsa olsa esnaf örgütü olur.

Bir yandan sınıfımızın genç ileri unsurlarını hızla kucaklamak, bir yandan da yoğun ideolojik eğitim. Bakın Lenin bu konuda ne diyor:

"... Bu davada bizim neden olacağımız her gecikmenin sosyal-demokratların (komünistlerin - İ.S.) düşmanlarına yarayacağını düşünün. Çünkü yeni dereler sabırsızca yeni bir yol arar ve sosyal demokrat (komünist-İ.S.) bir dere yatağı bulamayınca sosyal-demokrat (komünist-İ.S.) olmayan yatağa akarlar.

"Devrimci hareketin her pratik adımının genç acemilere ancak sosyal demokrat bilimi kaçınılması ve silinmez biçimde öğreteceğini unutmayın. Çünkü bu bilim çeşitli sınıfların güçlerinin ve eğilimlerinin nesnel ve doğru biçimde tartışılmasına dayanır. Devrim ise eski üstyapının yıkılmasından ve kendilerine göre yeni bir üstyapı kurmaya çalışan sınıfların ortaya çıkmasından başka birşey değildir. Yalnız devrimci bilimimizi salt biçimsel dogma durumuna düşürmeyin, süreç olarak örgütlerle ilgili acınacak sözlerle onu bayağılaştırmanın. Çok çeşitli guruplara çok çeşitli girişimleri verin. Çevrelere daha çok etkinlik alanı verin ve bunların, bizim örgütlerimizin tamamıyla ayrı ve bunlardan bağımsız olarak, devrimci olayların akışının acımasız istemleri yoluyla doğru yola yöndiklerinden kesinlikle kuşkunuz olmasın..."

"Bundan dolayı yeni öğretim yöntemleriyle yığıtlığınızı artırın yoldaşlar! Durmadan yeni savaş guruplarını daha yürekli kurun, onları savaşta yollayın. Daha çok işçi genci kendinizden yana kazanın, komitelerden işyeri guruplarına, meslek birliklerinden öğrenci çevrelerine kadar örgütümüzü genişletin." (Lenin, agy)

1987-1988 örgüt stratejimizin ana hedeflerine ulaşmak için bu anlayışla, bütün gücümüzle çalışıyoruz.

S.Baran, Ege

kedir. Devrim belgelerinin soyut konuşulduğu örgütlenmeleri istemiyoruz. Yani ne soyut konuşmaların yapıldığı bir "çekim merkezi", ne de sadece somut bir alanda çekim merkezi olmak için bir "çekim merkezi".

Bunu anlattığımız her insan bize geliyor. Adını sanını bilmediğimiz işçi gençler, çalışmalarımızda yer almayı istediklerini bizlere iletiyor. Gelişmeler sevinçlidir. Enerjik ve kararlı bir biçimde çalışıyoruz.

Tüm bunları yaparken Lenin'in

yararlıysa, işçi sınıfının burjuva demokrasisine karşı bağımsızlığını korumak için sosyal-demokratların (komünistlerin-İ.S.) yapacağı örgütlü önderlik de o kadar önemlidir." (Lenin, İşçi Sınıfı Partisi Üzerine, Sol Yayınları)

Lenin'in burada söylediklerini Türkiyemizin şu anki durumu için rehber olarak algılıyoruz. Partiden bağımsız, kahvelerde, işyerlerinde, mahallelerde "devrim yaklaşıyor" diyen işçiler var. Kendiliğinden oluşan örgütsüz

nin kaçınılmaz ve yerinde olduğu unutulmamalıdır." (Lenin, agy)

Kafamızı bu kadar güzel açan büyük liderimizin önünde saygıyla eğiliyoruz. Parti çevresi yığın örgütlerine girmeye hız vermeli. Birincisi bu. Ancak bunu yaparken parti kadrolarının da sempatican örgütlerinin de hızla genişletilmesi gerekiyor. Çalışmalarımızı bu anlayışla sürdürüyoruz. Partiye üye kazanıyoruz.

Burada bir kez daha Lenin'i okuyalım:

İŞÇİNİN SESİ

ÇEK-AL

Fabrikalardan
makine sesinden önce
İşçinin Sesi gelecek!

TKP—İşçinin Sesi

İşçinin partisi!

Yıl: 13, Sayı: 335, 12 Ağustos 1987

Gerek dünyada, gerek Türkiye’de işçi sınıfını sayıca az ve zayıf göstermeye yönelik çabalara karşı, bu sınıfın nasıl kocaman bir sınıf olduğunu göstermeyi amaçlayan bu çalışma kitabı olarak da yayınlanacaktır. Bu sayımızda üçüncü bölümünü bazı kısaltmalarla yayınlıyoruz.

“En büyük işçi sınıfı başka büyük y k”

III

Emine Engin

Hizmet sektörü

Önce “hizmet” kavramını ele alarak başlayalım:

“... Hizmet ... emeğin sağladığı özgül bir kullanım değeri için kullanılan bir terimdir... Ancak özgül bir kullanım değeri için özel bir terimdir zira bir şey biçiminde değil, bir *aktivite* (faaliyet — İ.S.) biçiminde hizmet verir. Ama bu onu örneğin bir makinadan, bir saatten hiç de ayırdetmez.” (K. Marks, *Artık-Değer Teorileri*, Ing. basım, c.1, s.403-404)

Burada Marks, hizmeti bir kullanım değeri olarak ele alıyor. Bir kullanım değeri olarak hizmetin aktivite biçiminde sağlanması, onu bir makinadan, bir saatten ayırdetmez diyor. Peki ya değer açısından hizmetin durumu ne olabilir?

Pazara çıkmış hizmetler için Marks şöyle diyor:

“... Böyle hizmetlerin bir kullanım değeri ve üretim maliyetleri nedeniyle bir de değişim değeri vardır. Tüketilebilir maddeler olarak ele alındığında, (pazarda — İ.S.) mal biçiminde varolan tüketilebilir maddelerin yanı sıra, her an, bir miktar da hizmet biçiminde tüketilebilir madde bulunur. Dolayısıyla tüketilebilir maddelerin toplam miktarı, tüketilebilir hizmetler olmadan olacak miktardan her an daha fazladır. İkincisi, ancak, (yalnızca miktar değil — İ.S.) değer de daha fazladır çünkü bu hizmetler için verilen metaların değerine, artı, hizmetlerin kendi değerine

eşittir.” (agy, s.168-169)

Açıkça görüldüğü gibi Marks, hizmet tüketilebilir bir madde olarak pazara çıkmışsa, üretim maliyetleri nedeniyle onun da değeri vardır diyor. Hizmetin hem kullanım değeri, hem de pazara çıkmışsa değişim değeri (yani değeri) olabiliyor. O zaman, bir hizmet de meta sayılabilir mi?

Hizmet meta sayılabilir mi?

Sorunun kendisi ilk bakışta siyasal ekonomiye aykırı görünüyor. Bu nedenle yanıtlamaya, önce soru üzerinde biraz durarak başlayalım.

Yukarıda aktardığımız gibi, hizmet, bir şey değil bir aktivite biçimindedir. Aktivite, yaşayan, canlı emektir. Hizmet meta olursa, bu demektir ki canlı emek meta olmuştur. Oysa canlı emeğin meta olup olmayacağı siyasal ekonomide çok önemli bir tartışma odağı olmuştur. Ve tartışmayı net sonuca bağlayan Marks olmuştur.

Tartışma şaradan kaynaklanıyordu: Kapitalist, işçiye ücret olarak emeğinin değerini mi, yoksa işgücünün (yani *emek kapasitesinin*) değerini mi ödüyor? Bazı burjuva siyasal ekonomileri kapitalistin işçinin emeğini, yani bir hizmet satın aldığı ileri sürüyorlardı. Marks net olarak gösterdi ki, kapitalizmde *işgücü* metadır ve kapitalist işçiye *işgücünün* değerini ödüyor ama karşılığında, işçinin emeğiyle yarattığı değere el koyuyor. Artık-değer bu

ikisi arasındaki farktan çıkıyor.

Eğer işgücü değil de emek meta olsaydı ve kapitalist işçiye onun değerini ödeseydi, artık-değer, dolayısıyla kapitalizm varolamazdı. Kapitalist üretim biçimi, ancak işgücünün meta oluşu temelinde açıklanabilir. Marks da böyle yapmış, tartışmayı net sonuca bağlamıştır. Kapitalist sömürü mekanizmasını açıklama çerçevesinde Marks, canlı emeğin meta olamayacağını ancak işgücünün meta olabileceğini söylemiştir.

Öte yandan birazdan aktaracağımız gibi, Marks’ın hizmete, hatta doğrudan canlı emeğe meta dediği durumlar vardır. Bunların bazıları henüz Marks’ın kendisi emek-ışgücü farkını netleştirmeden önceye rastlıyor ama bazıları tam tersine netleştirdikten sonradır. Bu, bazı tutarsızların sandığı gibi Marks’ın bir tutarsızlığı değildir, hatta tutarsızlık değildir.

Kapitalist sömürü mekanizmasının süregen temeli, emeğin değil işgücünün meta olmasıdır. Ama bu demek değildir ki, işgücünün yanı sıra emek de ayrıca meta olarak pazara çıkılabilecek.

Değer yasası, “... ancak kapitalist üretim temelinde kendini özgürce geliştirmeye başlar...” (K. Marks, *Kapital*, Ing. basım, c.1, s.536) Bununla ilgili olarak kapitalizm her şeyi metalaştırır. Hatta, “kendi içinde meta olmayan, vicdan, şeref gibi nesnelere, sahiplerince satılığa çıkarılabilirler ve böylece, fiyatları yoluyla meta biçimini alırlar.” (agy, s.102)

(Türkiye “Büyük Millet” Meclisi’nin, burjuva siyasal partilerin kulakları çınlasın!) Öte yandan kapitalizm kendi dışındaki tüm meta üretimini sürekli kapitalist meta üretimine dönüştürür.

Dolayısıyla kapitalizmde emeğin de bir meta olarak pazara çıkmaması için hiçbir neden yoktur. Ama kapitalizmde bir meta olarak emek, hiçbir zaman sermayenin değişken parçasıyla (işçi ücretlerine ayrılan parçayla) değiş tokuş olmaz. Sermayenin değişken parçasıyla değiş tokuş edilen emek değil, *her zaman, yalnızca* işgücüdür. Yoksa kapitalizmin varoluşu nedeni olan artık-değer ortadan kalkar.

Kapitalist, sermayenin değişken parçasıyla her zaman ve yalnızca işgücü satın alır. Bunun dışında, metalaşmış emek de satın alınabilir ama bu harcama değişken sermayeden yapılmaz. Örneğin, işçilerin verimi artsın diye kapitalist bazı öğlen tatillerinde bir müzisyen getirip saz çaldırıyor. Bu müzisyenin emeği metalaşmıştır. Kapitalist onun meta-sını satın almaktadır ama ödemesini, kendi işçilerine ücret ödemediği değişken sermayeden yapmamakta ve onun sırtından doğrudan artık-değer kazanmamaktadır.

Öte yandan metaya dönüştürülmüş emek, kapitalist ya da işçi vb., çeşitli kişilerin tüketim harcamalarıyla da satın alınır. Dolayısıyla ya gelirle, ya da sermayenin değişmez parçasıyla değiş tokuş edilmiş olur. Ama hiçbir

zaman değişken sermayeyle değiş tokuş edilmez. Değişken sermayeyle değiş tokuş edilen yalnızca ve yalnızca işgücüdür.

Marks emeğin değil işgücünün meta olduğunu bu çerçevede ısrarla vurgulamıştır. Emek, kapitalist sömürü mekanizmasının işleyişi, yani üretim süreci içinde, meta olarak yer alamaz. Ama kapitalizm koşullarında pazarda meta olarak boy göstermemesi için hiçbir neden yoktur. Nitekim, bu anlamda, hizmet meta olabilir mi sorusunu Marks doğrudan evet diye yanıtlamaktadır.

Birisi ya çarşıdan pantolon alabilir ya da kumaş alıp, bir terzi tutup, pantolon diktirebilir. Böyle bir örnekten söz ederken Marks şöyle diyor:

“Burada ... para, bir durumda bir meta ile değiş tokuş oluyor ve öteki durumda emeğin kendisini bir meta olarak satın alıyorsa da, sermaye olarak işlev görmüyor.” (K. Marks, *Artık-Değer Teorileri*, c.1, s.402)

Bir başka yerde Marks şöyle söylüyor:

“Emekçinin kendisi emek, yani hizmet biçiminde sağlanan metalar... satın alabilir.” (agy, s.404) (abç)

Açıkça görülüyor ki “emeğin kendisi” meta olabiliyor, başka bir deyişle, “hizmet biçiminde sağlanan metalar” olabiliyor. Tarihsel gelişim açısından bakarsak, bunun böyle olması son derece doğaldır.

Tarihsel gelişim sürecinde insanların estetik, kültürel, eğitim gibi ihtiyaçları da artıyor. Hizmet biçiminde sağlanan bu tür ihtiyaçların bazıları kapitalizmde toplumsal gelişmenin düzeyine göre işgücü değeri içinde de yer alıyor. Bu ihtiyaçları karşılayan kullanım değerleri metalaşmasaydı, kapitalizm bu alana el atmasaydı, bunların üretimini de giderek kapitalist üretimi içine almasaydı şaşırtıcı olurdu.

Nitekim üretici emek konusunu ele alırken görmüştük ki Marks, *maddi olmayan üretim alanından örnek* (eğitim fabrikası örneği) vermişti. Bu bölümde anlatılanlardan sonra şimdi bu olguyu iyice vurgulayabiliriz. Maddi üretimin yanı sıra bir de maddi olmayan kapitalist üretim vardır. Bu da hizmet biçiminde metalar üretir.

“Kapitalizmin maddi olmayan üretim alanındaki belirtileri”

Başlığı tırnak içinde verdik çünkü aynen bu başlık altında Marks şunları yazıyor:

“Maddi olmayan üretim, ... meta ürettiği zaman bile iki türlü olabilir:

“1. Üreticilerden ve tüketicilerden bağımsız ve farklı bir biçimi olan kullanım değerlerinde, *metalarda* sonuçlanır... Kitaplar, resimler, tek sözle, onları yazan ya da yapan sanatçının sanat çalışmasından ayrı varlık bulan tüm sanat ürünleri gibi. Burada kapitalist üretim çok sınırlı bir çapta geçerlidir. Örneğin, ortak bir yapıtın — diyelim bir ansiklopedinin — yazarı, parayla yazı yazan bir gurup başka yazarı sömürdüğü zaman olduğu gibi. Bu alanda çoğunlukla, kapitalist üretime bir geçiş biçimi varlık sürdürür. Bu biçimde, çeşitli bilimsel ya da sanatsal üreticiler, zanaatkarlar ya da uzmanlar, kitap ticaretinin

kollektif ticaret sermayesi için çalışırlar. Bu ilişkinin gerçek anlamda kapitalist üretim biçimiyle hiçbir ilgisi yoktur ve hatta bu biçimsel olarak bile kapitalizmin egemenliği altına getirilmemiştir. Emek sömürsünün tam da bu geçiş biçimlerinde en yüksek olması durumu hiç değiştirmez.

“2. Üretim, tüm çalışan sanatçıların, ... aktörlerin, öğretmenlerin, doktorların, papazların vb. durumunda olduğu gibi, üretim eyleminden ayrılamaz. Burada da kapitalist üretim biçimine yalnızca küçük çapta rastlanır ve sorunun doğası gereği o ancak az sayıda alanda uygulanabilir. Örneğin, eğitim kurumlarındaki öğretmenler kurumun işvereni için salt ücretli işçiler olabilirler. İngiltere’de böyle birçok eğitim fabrikası vardır. Öğrenciler açısından bu öğretmenler üretici emekçi olmadıkları halde, çünkü okula ödeme öğrenci ailesinin gelirinden yapılıyor — İ.S.) kendi işverenleri açısından üretici emekçidirler. İşveren sermayesini onların

“Hizmet biçiminde sağlanan metalar” olabiliyor. Tarihsel gelişim açısından bakarsak, bunun böyle olması son derece doğaldır. Tarihsel gelişim sürecinde insanların estetik, kültürel, eğitim gibi ihtiyaçları da artıyor. Hizmet biçiminde sağlanan bu tür ihtiyaçların bazılarında kapitalizmde toplumsal gelişmenin düzeyine göre işgücü değeri içinde de yer alıyor. Bu ihtiyaçları karşılayan kullanım değerleri metalaşmasaydı, kapitalizm bu alana el atmasaydı, bunların üretimini de giderek kapitalist üretimi içine almasaydı şaşırtıcı olurdu.

işgücüyle değiş tokuş eder ve bu süreçle kendini zenginleştirir. Tiyatrolar, eğlence yerleri vb. gibi yerler için de durum aynıdır. Böyle durumlarda aktörün kamuyla ilişkisi bir sanatçının ilişkisidir ama işvereniyle olan ilişkisinde o üretici emekçidir. Bu alanda kapitalist üretimin tüm bu göstergeleri, toplam üretimle karşılaştırıldığında o kadar önemsizdir ki bunların hepsi hesap dışı bırakılabilir.” (K. Marks, *Artık-Değer Teorileri*, c.1, s.410-411)

Görüldüğü gibi, Marks, maddi olmayan üretimi ikiye ayırıyor. Biri, üretimi yapandan ayrı varlık bulan

kitap, resim vb. metalarda somutlaşıyor, ötekisi, üretim eyleminden ve üretenden ayrı varlık bulmayan, tam anlamıyla maddi olmayan metalar üretiyor. Yani ikisi de meta ama metanın türünde belli bir farklılık var.

Birinci alanda kapitalist üretim biçimine örnek, bir yazarın ansiklopedi gibi bir yapıt hazırlarken başkalarını da işçi-yazar olarak yanında çalıştırmasıdır. İkinci alanda örnek ise özel okullardaki işçi öğretmenler ile tiyatrolar, eğlence yerleri vb.dir.

Kapitalist üretimin her iki alandaki göstergeleri için de Marks, bunlar o kadar önemsiz çapta ki uğraşmaya değmez, diyor. Gerçekten de onun zamanında bunlar devde kulak kaldığı için uğraşmaya değmeyecek kadar önemsizdi. Ama aradan yüz yılı aşkın zaman geçti. Bugün durum farklıdır.

Her ne kadar, tarım-endüstri-hizmet ayrımı açısından burjuva istatistiklerin mantığını anlamak pek olanaklı değilse de, şu veriler bir fikir veriyor:

ÇALIŞANLARIN DURUMU			
	Tarım %	Endüstri %	Üçüncü sektör %
Fransa			
1856	53.0	24.0	23.0
1901	42.0	30.0	28.0
1959	24.0	38.0	38.0
1970	13.3	39.7	47.0
1979	9.0	36.0	55.0
ABD			
1850	64.0	18.0	18.0
1900	38.0	28.0	34.0
1960	9.1	34.2	56.7
1970	4.0	31.0	65.0
1979	4.0	31.0	65.0
Büyük Britanya			
1881	13.0	50.0	37.0
1950	4.0	50.0	49.0
1969	1.7	47.0	51.3
1979	3.0	39.0	58.0
Japonya			
1920	54.0	25.0	21.0
1950	48.0	27.0	25.0
1967	23.0	34.0	43.0
1979	11.0	35.0	54.0
İsveç			
1965	12.0	42.0	46.0
1979	6.0	33.0	62.0
Federal Almanya			
1979	6.0	45.0	49.0
Kanada			
1979	6.0	29.0	65.0

1979 verileri CSO Social Trends 11, 1981, s.17

Öteki yılların verileri Ansiklopedi Britannica.

Bu verilerdeki sektör ayrımları, tarım hariç, oldukça anlaşılabilir ve garip ölçütlere dayanmaktadır. Ancak yine de verilerde üçüncü sektör denilen sektörün artan ağırlığı, bu sektörün kapsadığı maddi olmayan üretimin ağırlığının da çok artmış olduğunu yeterince yansıtmaktadır. Demek ki, maddi olmayan üretim alanında neler olup bittiğini bugün hesaba katmak zorundayız.

Bu başlıbaşına, büyük ve ciddi bir araştırma konusudur. Sovyetler Birliği, bu tip bilimsel araştırma görevlerini hakkıyla yerine getirmediği için, sonunda enerjisini Marksizmi demode(!) ilan etmeye, sorunları tersinden

“çözmeye” yönelmiştir. Ama görev ortada duruyor. Yalnızca görev değil, modası bir türlü geçmeyen, yol gösterici ana kaynak da ortada duruyor. Lenin’den bu yana ciddi hiçbir katkı yapılmadığı halde Marksizm her türlü bilimsel araştırmada hâlâ pırl pırl ışık tutuyor.

Biz bu görevi tam anlamıyla yerine getirmeye teşebbüs bile edecek değiliz. Bu görevi tam yerine getirmek ya Marks gibi üstün bir kafanın, ya da birbirini tamamlayarak üstünlük düzeyine ulaşan bilimsel bir kadronun işidir. Biz burada yalnızca Marks’ın bu ve başka konularda yazdıkları çerçevesinde mantık yürüteceğiz, bunlardan genel bir anlayış çıkarmaya çalışacağız.

Bunun için üretim ve dolaşım alanlarına yeniden kısaca dönmemiz ve bu konuda önce söylenenlere bazı ekler yapmamız gerekiyor.

Maddi olmayan üretim alanında neler olup bittiğini bugün hesaba katmak zorundayız. Bu başlıbaşına, büyük ve ciddi bir araştırma konusudur. Sovyetler Birliği, bu tip bilimsel araştırma görevlerini hakkıyla yerine getirmede(!) için, sonunda enerjisini Marksizmi demode(!) ilan etmeye, sorunları tersinden “çözmeye” yönelmiştir. Ama görev ortada duruyor. Yalnızca görev değil, modası bir türlü geçmeyen, yol gösterici ana kaynak da ortada duruyor. Lenin’den bu yana ciddi hiçbir katkı yapılmadığı halde Marksizm her türlü bilimsel araştırmada hâlâ pırl pırl ışık tutuyor.

Hizmet alanında üretici emek

Bundan önce üretici emek konusuna değinirken, Adam Smith’in üretici emeği meta üreten emek diye tanımlamasını Marks’ın koşullu ve ikincil olarak kabul ettiğini yazmıştık. Bu ikincilliğin bir nedeni de şudur:

Artık-değer üreten her emek maddi ya da maddi olmayan bir metada somutlaşır. Ama mantığı tersine çevirdiğimiz zaman, metada somutlaşan her emek üretici olmayabilir çünkü bunun çeşitli istisnaları vardır.

Bir kez üretimin üretici olmayan bazı masrafları vardır. Temizlik ve tamir (*düzenli bakım değil*) bunlardır. Bunlar metanın üretimine doğrudan katkı yapmadığı halde, üretimin sürebilmesi için yapılması gerekli masraflardır ve maliyetler, dolayısıyla metanın değeri içinde de yer alırlar. Bu işlerde çalışan ücretli işçilerin sömürsü, daha çok artık-değer yaratmak biçiminde değil, artık-değerden yapılması gerekli üretici olmayan bir harcamayı daha aza indirmek, yani zarardan kâr ettirmek biçiminde hesaba katılır. (K. Marks, *Kapital*, c.II, s.176-180)

Ote yandan dolaşım alanında rastlanan istisnalar vardır. Örneğin para basımı, bir metada, hem de önemli bir metada somutlaşmaktadır. Ama para, ne üretici ne bireysel tüketimin içine girer. Para "salt bir dolaşım makinesi" işi görür. (agy, s.139) Onun için

Marks'tan aktardıklarımızdan bazı genel sonuçlar net ve açık olarak çıkıyor. Eğitim, sanat, bilim, yayıncılık, eğlence gibi alanlarda bir kapitalistin ücretli işçisi durumunda olanlar, yalnızca işçi sınıfının bir parçası değil, aynı zamanda onun üretici emekçi olan parçasıdır. Öte yandan kapitalizmin toplumsal alanda oldukça yüklü bir tamir işi vardır. Sistemin yürümesi için ne kadar gerekiyorsa bu alanlara o kadar harcama yapar. Bu alanlar üretici olmayan alanlardır ama burada da işçi sömürsü vardır.

yapılan masraflar, toplumsal zenginliğin dolaşım alanı için feda edilen bir parçasıdır.

Dolaşım alanında iki tür masraf vardır. Biri metanın değerine hiç yansımayan, ama daha önce oluşmuş değerden pay alan türden masraflardır. Ticaretin, muhasebeciliğin çoğu masrafı bu türdür. Ötekisi de, metanın değerinde belli ölçüde yansıyan masraflardır. Depolama, soğutma vb. alanların çoğu masrafı da buna örnek oluşturur. Her iki tür masraf da üretici değildir.

Bu söylenenler, dikkat edilirse, bir artık-değer muhasebesinin olduğunu

gösteriyor. Nasıl ki, Nasrettin Hoca'nın 3 eşeği varsa, bunlardan 2'si kaybolup yeniden bulunursa, eşeklerinin sayısı 5'e çıkmaz, aynen bunun gibi, bazı alanlarda artık-değer üretilse bile, bu diyelim bir kaybı yerine koyuyorsa vb., toplam hesaba katılmıyor ve bu alanlar üretici sayılmıyor. Bu alanlarda çalışan ücretli işçilerin sömürsü, toplam artık-değer açısından net bir artı değil, zararı yani ekisiyi azaltma işlevi görüyor.

Bunları ve üretici emekçi olmasa da işçinin işçi olduğunu akılda tutarak, şimdi üretici olup olmama konusunda hizmetler açısından bir yaklaşım yapmaya çalışalım.

Buraya dek Marks'tan aktardıklarımızdan bu konuda bazı genel sonuçlar net ve açık olarak çıkıyor: Eğitim, sanat, bilim, yayıncılık, eğlence gibi alanlarda *bir kapitalistin ücretli işçisi durumunda olanlar*, yalnızca işçi sınıfının bir parçası değil, aynı zamanda onun üretici emekçi olan parçasıdır. Yani bu sayılan alanlarda çalışan ve üretici emeği ele alırken sıraladığımız ölçütlere uyan işçiler geneliyle üretici emekçilerdir.

Ancak yeni gelişmelerin sonucunda bu alanların kendi içinde üretici olmayan bölünmeler de olmuş olabilir. Örneğin günümüzde kapitalizm sanat alanına çeşitli yollardan yoğun olarak el atmıştır. Bunlardan biri de reklamcılıktır.

Reklamcılık, çeşitli hizmetler olduğu gibi, film, fotoğraf vb. çeşitli maddi metalar da üretmektedir. Ancak reklam ne üretici, ne kişisel tüketim içindedir. Satışı artırmak, yani dolaşımı etkilemek için başvurulan bir araçtır. Reklam masrafları, reklamını yaptıran şirketin ürettiği metanın değerinde yansısız bile, üretime katkısı olmayan masraflardır. Kanımızca reklamcılık üretici olmayan bir alandır. Nitekim Marks sanat alanını üretici emeğe örnek verirken, bu alanın tiyatro, opera, konser gibi yanlarını düşünmektedir.

Öte yandan, bir yerde doktorlardan söz ederken Marks, "işgücünün tamiri" benzetmesini yapıyor. (K. Marks, *Artık-Değer Teorileri*, c.1, s.167) Maddi üretim alanında, düzenli bakımdan farklı olarak, tamirin işlevine değinmiştik. Aynı mantıkla, kanımızca sağlık hizmetleri alanı, hiç olmazsa bu alanın önemli bir bölümü üretici değildir. Sağlık hizmetleri için yapılan harcamalar, kapitalizm açısından üretici olmayan ama (belli ölçüde) gerekli (ve gerekli olduğu ölçüde yapılan) masraflardır.

Kapitalizmin, hem işçi sömürsüsüyle doğrudan, hem de (Gorbaçov'un ve Kutlu'nun yutturmaya çalıştığı tam tersine çok sınıfsal olan) çevre kirlenmesi vb. yollardan neden olduğu sağlık bozuklukları, sağlık hizmetleri alanında doğru dürüst tamir bile edilmemektedir!

Sağlık derken buna ruh sağlığını da katmak gerekiyor. Nitekim doktorları fiziksel bozuklukların tamircisine benzeten Marks, Avrupa'nın köylerine kadar uzanan papaz şebekesini de ruhsal zayıflıkların tamiri çerçevesinde ele alıyor. (agy, s.175) Kanımızca biz papazların yerine ruh doktorlarını, imamları, hocaları vb. koyabiliriz.

Bir de, yine kapitalizmin sivil toplumuyla doğrudan bağlı olarak doğan ilişki bozuklukları vardır. Bunların tamiri de hukukçulara vb. düşmektedir.

Yani kapitalizmin toplumsal alanda oldukça yüklü bir tamir işi vardır.

Sistemin yürümesi için ne kadar gerekiyorsa bu alanlara o kadar harcama yapar. Bu alanlar üretici olmayan alanlardır ama burada da işçi sömürsü vardır. Buralardaki işçi sömürsü artık-değerden yapılan bu üretici olmayan harcamaları azaltmaya yarar.

Spora gelirsek. Kapitalizm bu alana da el atmıştır. Marks'ın saydığı "eğlence" ve "eğitim" alanlarının hangisi açısından bakarsak bakalım, otomatikman diyebiliriz ki bu alanda da bir işveren için ücretli işçi olarak çalışanlar yalnızca işçi sınıfı içinde değil, aynı zamanda üretici emekçilerdir.

Öte yandan Marks, bir yerde, otel lokanta işçileri için şunları söylüyor:

"Emeğin ve dolayısıyla onun ürününün belirleyici maddi biçiminin, üretici ve üretici olmayan emek arasındaki bu ayrımla kendi içinde hiçbir ilgisi yoktur.

Kanımızca sağlık hizmetleri alanı, hiç olmazsa bu alanın önemli bir bölümü üretici değildir. Sağlık hizmetleri için yapılan harcamalar, kapitalizm açısından üretici olmayan ama (belli ölçüde) gerekli (ve gerekli olduğu ölçüde yapılan) masraflardır. Kapitalizmin, hem işçi sömürsüsüyle doğrudan, hem de (Gorbaçov'un ve Kutlu'nun yutturmaya çalıştığı tam tersine çok sınıfsal olan) çevre kirlenmesi vb. yollardan neden olduğu sağlık bozuklukları, sağlık hizmetleri alanında doğru dürüst tamir bile edilememektedir!

Örneğin, herkesin gittiği bir oteldeki ahçılar ve garsonlar, emekleri otel sahibinin sermayesine dönüştüğü ölçüde üretici emekçilerdir. Hizmetçi (örneğin bir evde — I.S.) olarak aynı insanlar, ben onların hizmetlerinden sermaye elde etmeyip, onlara gelir harcadığımız ölçüde üretici olmayan emekçilerdir." (agy, s.159)

Böylece hem otel lokanta alanında bir işverene çalışan ücretli işçilerin de üretici emekçi olduğunu gördük, hem de gelir karşılığı hizmet konusuna geldik. Buna geçmeden ve bunu dışarıda bırakarak, buraya dek söylenenlerin kısa bir özetini yapalım:

1. Metalar hizmet biçiminde de olabilir.

2. Dolayısıyla kapitalist hizmet üretimi vardır.

3. Bu alanda çalışan ücretli işçiler üretici emekçilerdir.

4. İlk bakışta hizmet üretimi gibi görünüp de gerçekte üretici olmayan (reklam, sağlık hizmetleri vb.) bazı alanlarda çalışan ücretli işçiler ise yine işçi sınıfının parçasıdır ama üretici emekçi değildirler.

Gelir karşılığı hizmet

Hizmet olgusu ilk bu biçimde, yani sermaye değil gelir karşılığı hizmet olarak doğmuştur. Krallar, prensler, padişahlar ve zenginler hizmetçiler, uşaklar vb. tutarak, devlet ya da özel işlerini (ya da ikisini birden) onlara yaptırmışlardır. Bu hizmetçilere yapılan ödeme ya devlet gelirlerinden ya özel gelirlerden ama sermayeden değil mutlaka gelirden çıkmıştır.

Bugüne geldiğimizde bu kategori kamu hizmetlileri ve özel hizmetler diye oldukça net ayrılan iki grup olarak varlığını sürdürmektedir. Kamu hizmetlilerini ya da devlet memurlarını ilerde ayrıca ele alacağız. Burada özel hizmetlerin konumuna, gelişimin seyrine ve ulaştığı noktaya bakacağız.

Bir kez hizmeti verene ödeme sermayeden değil gelirden yapıldığı anda, bu emek sermaye üreten, dolayısıyla üretici emek olamaz. Özel hizmetlerde çalışanlar üretici emekçi değildirler. Burada soru, bunların işçi sınıfı içinde olup olmadıklarıdır. Bunu yanıtlamak için konuyu tarihsel gelişim içine oturtmak gerekmektedir.

Hizmetçilik ilk başladığında hizmetçinin emeği meta değildi. Burada ayrıntısına girmeye gerek olmayan, meta dolaşımı dışında bazı ilişkiler söz konusuydu.

Kapitalizmin gelişmeye başlamasıyla durum değişmeye başladı. Kapitalizm girdiği her yerde üretimi önce meta üretimine, ardından da kapitalist meta üretimine dönüştürür. Nitekim özel hizmet alanında da meta ilişkileri başladı.

Bu ne anlama gelir? Hizmetçinin emeğinin karşılığını alması gibi bir uygulamanın belirmesi demektir. Emeğin karşılığını söyle düşünmek herhalde yanlış olmaz: Diyelim 8 saatlik emekle üretilen bir metanın değeri 80 lirasay, hizmetçinin aynı yoğunluk ve vasıfla 8 saatlik emeğinin karşılığı da 80 lira olur. Böylece hizmetçi, emeğini bir meta olarak diyelim 80 liraya satıyordu. İşgücünün değeri olan ücretten daha yüksek bir para kazanıyordu.

Bu konumda olan birisine işçi denebilir mi? Denemez. Bu konum daha çok küçük burjuvaya benzemektedir. Nitekim Marks, bir yerde ev hizmetçileri için, hiçbir kesim küçük burjuvaziye, bunlardan daha değersiz bir katılım sağlamaz diyor. (agy, s.201)

Ancak gelişme burada durmamıştır. Kapitalizm bu alandaki etkilerini derinleştirmiştir. Bu çalışmanın en başında, sınıf ölçütlerinden biri olarak emeğin toplumsal örgütlenmesinde tutulan yer saymıştık. Kapitalizmde emeğin burjuva örgütlenmesi ücretli emektir demiştik. İşte zamanla kapitalizm hizmetçileri de ücretli emek içinde örgütlemeye başlamıştır.

Giderek hizmetçiler emeğinin karşılığını değil, işgücünün karşılığını alan bir kesime dönüşme sürecine girmiştir. Ve Marks bu dönüşümü de görmüştür. Bir başka yerde, emek

verimliliğinin artması, "işçi sınıfının giderek daha büyük bir kesiminin üretici olmayan alanlarda çalışmasına ve bunun sonucunda, eski ev kölelerinin hizmetçi sınıfı adı altında... sürekli genişleyen bir çapta yeniden üretimine neden oluyor" diyor. (K. Marks, *Kapital*, c.1, s.446)

Burada geçen "hizmetçi sınıfı", Marks'ın kendi koyduğu bir ad değildir. Buradaki "sınıf" sözcüğü de ayrı bir toplumsal sınıf anlamına gelmiyor. Tam tersine Marks, günlük dilde hizmetçi sınıfı denen kesimin işçi sınıfının üretici olmayan alanda çalışan bir parçası olduğunu vurguluyor.

Gerçekten de, eğer hizmetçi emeğinin değil işgücünün karşılığını alıyorsa, onun işçi sınıfı içinde sayılması için ne gibi nedenler olabilir?

Hizmetçi üretim aracı sahibi değildir. Emeğin burjuva örgütlenmesi

Özel hizmetlerin çoğu tüketim masrafları çerçevesindedir. Bunlar da kapitalist yeniden üretim sürecinin içindedir. Bu alanda işgücünü satarak çalışan ücretli emekçileri işçi sınıfının dışında bir tabaka vb. gibi görmek için hiçbir neden yoktur. Ancak işgücü gelire değiş tokuş edildiği zaman, emek sermaye çelişkisinin günlük yaşamda derinlerde gizli kalması çok daha kolaydır. Nitekim özel hizmetçiler ücretli işçiler olarak işçi sınıfı içinde yer almakla birlikte, emek sermaye çelişkisini kendi günlük yaşamlarında göremeyen, öteki üretici olmayan işçilerden de farklı olarak en geri kesimdir.

olan ücretli emek içinde yer alıyor. Toplumsal zenginlikten işgücünü satarak, onun karşılığı kadar pay alıyor. Öte yandan ücretli emekçi ana ücreti sermayeden değil birinin gelirinden çıkıyor.

Sömürü, emek sermaye ilişkileri çerçevesinde bir kavramdır. Bunun dışında bir işçi kazıksansa ve biz de buna söz gelimi sömürü desek de, bu gerçek anlamıyla kapitalist sömürü içine girmez. Bu anlamda, ödeme sermayeden değil gelirden yapıldığı zaman, ödemeyi yapanla hizmetçi arasında doğrudan bir sömürü ilişkisi söz konusu değildir. Ancak hizmetçi,

onu ücretli emek için örgütleyen sistemle, sınıfla sömürü ilişkisi içindedir.

Hizmetçi diyelim 8 saat çalışıyor ama toplumsal zenginlikten bunun değil, işgücünün karşılığını, yani örneğin 4 saatlik emeğin karşılığını alıyor. Toplumsal zenginliği kendi tekelinde tutan burjuvazi, tüm emeği ücretli emek olarak örgütleyerek, özel hizmetleri de ucuzlaştırıyor. Dolayısıyla hizmetçiyle, tüm emeği ücretli emek olarak örgütleyen sermaye sınıfı arasında sömürü ilişkisi vardır. Zaten özel hizmetçi çalışanların büyük çoğunluğu da burjuvalardır.

Kapitalist yeniden üretim süreci, üretim alanını, dolaşım alanını ve bunlarla bağlı olarak tüketimi kapsar. Özet hizmetlerin çoğu tüketim masrafları çerçevesindedir. Bunlar da kapitalist yeniden üretim sürecinin içindedir. Bu alanda işgücünü satarak çalışan ücretli emekçileri işçi sınıfının dışında bir tabaka vb. gibi görmek için bu açıdan da hiçbir neden yoktur. Onlar da kapitalist yeniden üretim sürecinin içinde üretici olmayan ücretli işçiler olarak yer alıyorlar.

Kapitalizm geliştikçe özel hizmet büroları vb. kuruluyor. Bir işveren evlere temizlikçi, bakıcı vb. gönderiyor. O zaman özel hizmetçiler işgücülerini bir ailenin geliriyle değil, bir işverenin sermayesinin değişken parçasıyla değişir oluyorlar. Bu durumda hizmetçilerin üretici emekçi olup olmadıkları konusuna girmeyeceğiz, ama birşey açıktır ki sermaye ile olan çelişkileri çok daha netleşiyor.

İşgücü gelire değiş tokuş edildiği zaman, emek sermaye çelişkisinin günlük yaşamda derinlerde gizli kalması çok daha kolaydır. Nitekim özel hizmetçiler ücretli işçiler olarak işçi sınıfı içinde yer almakla birlikte, emek sermaye çelişkisini kendi günlük yaşamlarında göremeyen, öteki üretici olmayan işçilerden de farklı olarak en geri kesimdir.

Buradan bir sonuç daha çıkıyor. İşçi sınıfı içinde yalnızca üretici olan ve olmayan emekçi ayrımı yoktur. Üretici olmayan işçiler de, işgücünü sermayeyle ya da gelire değişen işçiler diye ayrılıyorlar. İşçi sınıfının en tipik özelliklerini taşımak açısından bir önem sıralaması yapacak olsak, en başta üretici işçiler, sonra işgücünü sermayeye satan ama üretici olmayan işçiler, en sonunda ise işgücünü gelire değişenler geliyor.

Hizmet sektörü sonucu

Gördük ki hizmet biçiminde metaller, dolayısıyla kapitalist hizmet üretimi, başka bir deyişle, maddi olmayan kapitalist üretim diye bir olgu vardır. Bunun böyle olması da son derece doğaldır.

Tarihsel gelişme sürecinde insanların maddi olmayan ihtiyaçları da belirmiştir. Herşeyi metalaştıran, her türlü meta üretimini giderek kapitalist meta üretimine dönüştüren kapitalizmin, bu maddi olmayan ihtiyaçları alanına da el atmaması zaten düşünülemezdi.

Öte yandan burada vurgulayalım ki, bu bir başka olguya daha işaret ediyor: Kapitalizm, kendi damgası altında bir yoldan da olsa, dünyamızı ister istemez komünizme doğru götürüyor. Emek verimliliğini artırıyor ve maddi üretim için harcanan emek zamanını azaltıyor. Ama bunun sonucunda insanların moral, kültürel ihti-

yaçlarını karşılamaları için zaman vereceğine, bu ihtiyaçları da metalaştırıp kendi üretim alanına çekiyor. Böylece maddi olmayan kapitalist üretim diye bir alan doğuyor.

Bu alanda çalışan ücretli işçiler, yalnızca işçi sınıfının parçası olmakla kalmayıp, aynı zamanda üretici emekçilerdir. "Bu alanda" dedik ama bu alanı nasıl tanımlayacağız? Bunun kapitalizm açısından nesnel ölçütleri konusunda, Marks'ın yazdıklarından hareketle genel bir anlayışa ulaşmaya çalıştık.

Geneliyle ulaştığımız ölçütler şöyle oldu: Hizmet üretimi gibi görünse de, dolaşım işlevlerine yönelik olan, toplumsal tamir kapsamına katılan ve ücret ödemesi sermayeden değil gelirden yapılan hizmetler üretici sayılmaz.

Burada birbiriyle bağlı iki noktayı vurgulayalım.

Kapitalizm, kendi damgası altında bir yoldan da olsa, dünyamızı ister istemez komünizme doğru götürüyor. Emek verimliliğini artırıyor ve maddi üretim için harcanan emek zamanını azaltıyor. Ama bunun sonucunda insanların moral, kültürel ihtiyaçlarını karşılamaları için zaman vereceğine, bu ihtiyaçları da metalaştırıp kendi üretim alanına çekiyor. Böylece maddi olmayan kapitalist üretim diye bir alan doğuyor. Bu alanda çalışan ücretli işçiler, yalnızca işçi sınıfının parçası olmakla kalmayıp, aynı zamanda üretici emekçilerdir.

Birincisi, tanımlamanın kapitalizm açısından yapılması gerektiği ve öyle yapılmaya çalışıldığıdır. Böyle olunca, emeğin somut içeriği hiçbir anlam taşımıyor. Örneğin, aynı ahçı, Hilton'da çalışırken üretici emekçi sayılıyor, Vehbi Koç'un evinde çalışmaya başladığı anda üretici olmayan emekçi oluyor.

İkincisi, moral ya da öznel değil nesnel ölçütler bulunması gerektiğidir. Bunun sonucunda moral olarak kabul edilemeyeceğimiz bazı alanlar üretici alan çıkabilir. Maddi üretim alanında bunun örnekleri vardır. Örneğin sigara ve içki, zararı bilindiği halde üretil-

mektedir. Maddi olmayan üretim alanından da çok örnek bulunabilir. Söz gelimi çeşitli filmler, yayınlar vb.

Bu iki nokta birbiriyle bağlıdır çünkü kapitalizm açısından bakılınca, nesnel olan onun moral ölçütlerine de uymaktadır. Nitekim Marks, kapitalizm emek verimliliğini arttırdıkça "bugün için vazgeçilmez, ama kendi içinde gereksiz çok sayıda işin yaratılması"ndan söz ediyor. (agy, s.530)

Günümüzde kapitalizm için vazgeçilmez, insanlık için ise yalnızca gereksiz değil zararlı birçok iş alanı vardır.

Kapitalizm açısından bulmaya çalıştığımız nesnel ölçütler sonucunda alan alan ve kesin bir sıralama yapmaktan kaçındık. Ancak Marks'ın yazdıklarını aktardık ve bu temelde belli ölçüde akıl yürütmeye çalıştık.

Eğitim, eğlence, sanat, bilim, yayın, spor, otel-lokanta gibi alanlardaki ücretli işçilerin geneliyle üretici emekçi olduğunu söyledik. Bu sayılan alanların bazılarının günümüzde dolaşıma yönelik bir araç olarak kullanıldığını, bu açıdan, örneğin sanat üretici olsa da sanatı kullanan reklamcılığın kanımızca üretici olmadığını belirttik. Öte yandan toplumsal tamir işlevi gören sağlık ve hukuk vb. hizmetleriyle, ücretini gelirden alan özel hizmetçilerin üretici sayılmayacağına öne sürdük. Kamu hizmetlilerini ise bu bölümde hiç ele almadık.

Burada yine bir-iki noktayı vurgulayalım.

Bir kez, bu alanlar tam bir sıralama değildir ve yukarıda da belirttiğimiz gibi, bu sıralama zaten mantık yürütmenin ötesinde değildir. Kaldı ki günümüzde bu alanların birer bütün olarak ele alınması da olanaklı değildir. Bunların öyle bir çeşitliliği vardır ki, bugün somut duruma bakmadan yapılacak genellemeler eksik ya da yanlış olabilir. Aynı işin içinde bile çeşitli işlevler karışık olarak birarada bulunabilir. Örneğin sporun içine reklamcılığın karıştığı gibi.

İkincisi ve en önemlisi, burada uzun uzun tartıştığımız, akıl yürüttüğümüz, kapitalist hizmet üretimi denen alanı saptamaktır. Bununla amaç üretici emekçilerin kapsamını daha doğru belirlemiş olmaktır. Ancak asıl amacımız, yalnızca üretici emekçilerin değil işçi sınıfının kapsamını belirlemektir. Bu açıdan hiç unutmamalym ki üretici olmayan bir alanda çalışan ücretli emekçi de, ister işgücünü sermayeyle, ister gelire değişsin, işçi sınıfının parçasıdır. Bu ayrımlar işçi olup olmayayı değil, işçi sınıfının kendi içinde tabakalaşmasını anlamak açısından önem taşır.

Nitekim, birakalım bütün burada yazılanları bir yana, bu olguyu yaşam somut olarak da gözümüze sokmuyor mu? Kapitalizmin tarihsel gelişimi içinde hizmet, hatta özel hizmet alanında sendikalaşma çoktan doğdu. Toplu sözleşmeler, grevler yapılıyor. Bunlar belli ölçülerde Türkiye'de de gerçekleşti. Yanılmıyorsak, 12 Eylül'ün yarıda kestiği grevlerden biri de kapıcıların greviydi.

Öte yandan Batı'da memurların da sendikalaşması çoktan gerçekleşmiştir. Türkiye'de ise bu neredeyse 20 yıldır gündemde olan ve giderek bastırılan bir sorundur. Acaba neden? Yoksa kamu hizmetlileri de mi işçileşti?

Şimdi bu konuyu ele alacağız.

(Devam edecek)

Bir yandan faşizm var diyenler, öte yandan legal bir sol partiden de yanalar.

Bu ne faşizm-bu ne sosyalist parti

Uzun süredir legal sol parti tartışması yürüdü. Bu tartışmada partinin nasıl olacağı, kimleri alacağı, kimlerce kurulacağı vb. konularda farklılıklar olmakla birlikte, tartışmaya katılanların çoğunluğu bir tür legal parti kurulması gerektiğinde anlaşılıyor. Ve işin ilginç, bir tür legal parti kurulması gerektiğinde anlaşanların da oldukça geniş bir kesimi Türkiye'de faşizmin olduğunu söylüyordu, hâlâ da söylüyor.

Bilindiği gibi resimler ve TİP gibi yandaşları, Türkiye'de faşizm olduğunu ileri sürüyorlar. Faşizmin gelişinden 7, çözümlüşünden ise neredeyse 4-5 yıl sonra, geçenlerde İlhan Selçuk da bu noktaya parmak bastı.

Legal sol parti tartışmalarının önde gelen simalarından İlhan Selçuk, Özal hükümetinin Dikili'de, Silvan'da yaptığı gibi bazı toplantıları videoya çektiğimesi üzerine şöyle yazdı:

"Sermayecilik yüzünden servet-sefalet uçurumu derinleşti, hırsızlıklar çoğaldı, cinayet ve fuhuş salgını yaygınlaştı. Mafia devletin ve yüksek iş çevrelerinin içine dalbudak sardı, zaten polislin elinden bir şey gelmiyor. Üstelik bütün bunlar yetmiyormuş gibi, polisi, yasal toplantılar yapan solcuları izlemek için kullanmaya kalkışan siyasal otorite aklını peynir ekmekle mi yedi?"

"Solcu yurttaşları polis marifetiyle filme çektiren sağcı iktidarın sıfatı 'faşist'tir. Bu polislere yukardan kim emir veriyorsa, açıklansın, sorumluyu bulalım, faşizme lâyık bir ülke olmadığımızı kanıtlayalım." (Cumhuriyet, 24 Temmuz 1987)

İşçi sınıfı, sol görünümlü yemlerin takılı olduğu burjuva oltaları yutmuyor. Sosyal demokrasi tutmadı, legal sosyalist parti ise ölü doğuyor. Bu durumda Türkiye'de devrimci bir patlamayı önleme çabaları ürün vermiyor. Ne büyük bir engelle karşı karşıyayız, ne kadar karanlık günler yaşıyoruz! İmdat faşizm var!

İlhan Selçuk açık seçik bir biçimde bugün Türkiye'de faşizm olduğunu söylüyor! Faşizm olduğu halde bakalım neler oluyor:

Bir üst paragrafta İlhan Selçuk "siyasal otorite"ye akıl veriyor, aklını peynir ekmekle yemediyse böyle şeyler yapma diyor. Faşizme akıl verilir mi?

Gerçekte İlhan Selçuk, faşizme akıl vermiyor. Kapitalizmin en çirkin yüzü 32 dişliyle sırtır-

ken siz bir de bu çirkinlikleri ekliyorsunuz, böyle giderse toplumsal patlama olacak demek istiyor. Bu çirkinliklerin kapitalizme ait olduğunu gizlemek ve bir de belki patlayacak güçlerin bazılarını sindirmek umuduyla, rejime faşizm adı veriyor.

Yine aynı İlhan Selçuk, bundan bir süre önce TKP legal olsun diye bir yazı yazıyor. (Cumhuriyet, 17 Haziran 1986) "Fa-

şizm"den, komünist adını taşıyan bir partiye legalite istiyor.

Derken, dağ fare doğuruyor ve uzun süredir süregelen sosyalist parti tartışmalarından bir parçıcık doğuyor. Bunun üzerine İlhan Selçuk 2000'e Doğru'da şunları söylemiş:

"Demokrasiye sosyalist parti elbette gereklidir. Bu gereği vurguladıktan sonra ne zaman kurulması gerektiğine ilişkin fetva vermek de

gereksiz olur.

"Sosyalist partinin emekçi sınıfın partisi olması gerekir. Bu sınıf ürün vermiyorsa, nedenleri araştırılmalı. Türkiye'de sosyalist kesim bölük pörçük. Bunlardan birinin emekçi sınıfları kavrayıcı ve toparlayıcı olması çok güç, hatta olanaksız görülüyor. Bu engel aşılmalıdır." (2000'e Doğru, 26 Temmuz-1 Ağustos 1987, s.14)

Faşizm var diye fetva veren İlhan Selçuk, görüldüğü gibi sosyalist partinin kurulabileceğini yadsımıyor. Bu ne biçim faşizmdir?

İkincisi, İlhan Selçuk "aşılması gereken bir engel"den söz ediyor. Nitekim asıl sıkıntı da, "faşizm" de gerçekte bu engelden kaynaklanıyor.

"Emekçi sınıf ürün vermiyor" sözünün anlamı şudur:

İşçi sınıfı, sol görünümlü yemlerin takılı olduğu burjuva oltaları yutmuyor. Sosyal demokrasi tutmadı, legal sosyalist parti ise ölü doğuyor. Bu durumda Türkiye'de devrimci bir patlamayı önleme çabaları ürün vermiyor. Ne büyük bir engelle karşı karşıyayız, ne kadar karanlık günler yaşıyoruz!

İlhan Selçuk ortalığı bu açıdan karanlık gördüğü için "faşizm var" diyor. Sorun İlhan Selçuk'un kişisi değildir. İlhan Selçuk örneği "faşizm var" diyen bir dizi hareketin mantık silsilesini, hareket ve varış noktasını sergiliyor. Devrimci durum daha gelmeden böyle deniyor, herhalde geldiği zaman bunlar "faşizm var" diye hüngür hüngür ağlamaya başlayacaklar!

Sabiha Günbudak

Burjuvazi (işçi sınıfına yaranmak için) Nazım'a sahip çıkmaya kalkışıyor. Yüzsüzlüğün bu kadarı da az bulunur.

Nazım Hikmet "sizin" şairiniz d ğildir

Burjuva değer yargıları büyük bir hızla çöküyor. Burjuvazi çaresizlik içinde işçi sınıfının, halkın değerlerine el atıyor. Resmi açılış törenlerinde bile İstiklal Marşı yerine halk türküleri söyleniyor, halk oyunları oynanıyor. Geçenlerde Oktay Akbal da halkımızın "yarısının" Atatürk'ü sevmediğini itiraf etti. "Halkımızın yarısı Atatürk'ü sever" dedi. Peki ne oldu öteki yarısına? Hani herkes severdi?

İşçi sınıfımız gerek sayısal gücüyle, gerekse üretimde tuttuğu yerle ve toplumsal yaşamda oynadığı rolle bu toplumun öncüsü olduğunu, yönetenin de o olması gerektiğini artık apaçık gösteriyor.

Temize çıkma çabaları

Bu nedenledir ki burjuvazi komünist şair Nazım Hikmet'i "affetmeye", vatandaşlığını "geri vermeye" hazırlanıyor. Nazım suçlu değildir ki affedilsin, işçi emekçi Türkiye'nin vatandaşlığından çıkarılmamıştır ki geri alınsın. Gerçekte burjuvazi Nazım'a ve diğer komünistlere, devrimcilere yaptıklarını unutturarak kendini affettirmeye, işçi sınıfımıza yaranmaya çalışıyor.

İşçinin Sesi'nin 305. ve 317. sayılarında burjuvazinin kendini temize çıkarma ve kanlı ellerini yıkama telaşına düştüğünü yaz-

Nazım suçlu değildir ki affedilsin, işçi emekçi Türkiye'nin vatandaşlığından çıkarılmamıştır ki geri alınsın. Burjuvazi Nazım'a ve diğer komünistlere, devrimcilere yaptıklarını unutturarak kendini affettirmeye çalışıyor.

miştık. Bugün bu telaş, Nazım'a "sahip çıkma" noktasına kadar ilerlemiştir.

Demirel'in referandum mitinglerinde Nazım'ın şiirlerinden dizeler okunuyor. Nazım'dan "yasaklı şairimiz" diye sözediliyor. Nazım'a yasak koyan azılı burjuvalar ondan "şairimiz" diye sözederek oldular.

Son olarak 26 Temmuz tarihli *Nokta* dergisinin de ana konusu Nazım Hikmet. Bu yoldan burjuvazi "Nazım'a yaptıklarımız haksızlıktı" diyor. Buna birkaç örnek verelim:

"Ne yazık ki biz Nâzım'm heykelini dikemedik Bay Bearzot. Heykelini dikmek bir yana, yıllar yılı onu inkâr etmeye, unutmaya, unutturmaya çalıştık. Bütün dünyanın alkışladığı bu adamı hainlikle suçladık." (Arda Uskan, agy)

Nokta'daki şu başlığa ve altında yazanlara bakın bir de:

"Biz suçluyuz"
"Biz suçluyduk Nâzım'ı suçlu yapmakla, işin hakikati bu maalesef." (agy)

Bu sözleri Nazım Hikmet

Bursa Cezaevinde yatarken cezaevi savcısı olan Şinasi Beken söylüyor. Şinasi Beken Nazım'ın yargılanmasında yoktu bu yüzden kendini suçun içine katmıyor. Hatta "biz uydurma bir suçtan dolayı hüküm giydiğini düşünüyorduk" diyor. Beken af konusunun da özel olarak Nazım Hikmet için çıkarıldığını(!) söyleyerek hükümeti de temize çıkarıyor. Geriye kalıyor bir hakimle bir savcı. Suçlu bu iki ya da üç kişi mi? Peki Nazım Hikmet tek olay mı?

Hayır, suç işlenmeye devam ediyor, işleyen de burjuvazidir. Ondan önce Mustafa Suphi'lerin katli var. Dizi dizi tutuklamalar var. 1970'lerde Denizler, Hüseyinler var. İdam edilen onlarca devrimci var. Yıllardır cezaevlerinde yatmakta olan, saymakla bitmez binlercesi var. Hep bunların suçlusu birkaç kişi mi?

Elbette değil. Burjuvazi sistemi temize çıkarmak için hep bu yalana başvuruyor. İşçi sınıfının öfkesi bilenip, halktan gelen basınç artınca birkaç suçlu bulup sistemi yamamaya çalışıyor. Bu yamama işinde de *Nokta* gibileri başı çekiyor.

Nazım Hikmet şair değil komünist ve şairdir

Burjuvazi yıllardır her yolu deneyerek Nazım'ı gözden düşürmeye çalıştı. Ama başaramadı. En karanlık dönemlerde, faşizm altında, işkencehanelerde, cezaevlerinde komünistler, devrimciler onun şiirlerini dillerinden düşürmediler. Mektuplarından dizeler eksik olmadı. Ve sonunda burjuvazi Nazım'ı yasaklayamayacağını anladı. Herşeyde olduğu gibi yasaklayamıyorsa sahip çık, özünü boşalt taktiğine başvuruyor. Bu yüzden Nazım'ın komünistliğini saklamaya, onu yalnızca şair olarak sunmaya çalışıyor.

Nokta'ya Nazım'ı anlatan Cerrahpaşa Psikiyatri Anabilim Dalı Başkanı Aydın Songar şunu söylüyor:

"Sonra unutmayalım ki Nazım'ın kavgasında hiçbir zaman darağaçları, 'kahrolsun' edebiyatı yoktur."

Nazım komünist ve değerli bir sanatçıydı. Mitinglerde, gösterilerde atılan ve atılması çok doğru olan sloganları arka arkaya dizip şiir diye sunmadı. O, sloganların içeriğini şiirleştirdi. Bu anlamda

Nazım'da "kahrolsun" edebiyatı da darağacı edebiyatı da vardır. Nitekim varolduğunu çok iyi biliyorlar. Ama bu kez bakın ne diyorlar:

Hıfzı Veldet Velidedeoğlu Nazım'ın heyecanlı komünist sözleri ağzından kaçırıldığını söylüyor ve hoşgörülle karşılıyor(!). Bakın şu söylediklerine:

"Nâzım Hikmet'i severim. Bence uluslararası bir değerdir. Vatandaşlıktan çıkarılması doğru bir karar değildir. Vatan haini olarak suçlanmasını doğru bulmuyorum, heyecanlı söylemiş olabileceği şeyleri uygun görmüyorum ama hoşgörülle karşılıyorum. Bunları şair kişiliğinden ötürü heyecanlı söylemiş olabilir." (agy)

Bu burjuvalar amma da müşfik ve hoşgörüllüymüş de pek göstermiyorlarmış(!). Komünistliği hoşgörülle karşılamaya, komünistleri sevmeye başladılar(!).

Gerçekte ortada burjuvazinin şefkati ya da hoşgörüsü değil, işçi sınıfının dayatması vardır. Kendi değer yargıları çöken burjuvazi işçi sınıfına yaranabilmek için onun değer yargılarına "sarılıyor". İşçi sınıfı kendi değerlerini tüm topluma dayatıyor. Bu yüzden burjuvazinin Nazım'ı "affetmesi", onun vatandaşlığını "geri vermesi" bir nokta dışında anlamsızdır.

Nurten Keskin

Kutlu yıllardır içinde gizlediği burjuva demokrasisi özlemini en sonunda açık etmiş.

BURJUVA PARLAMENTARİZMİ + RESMİLERE LEGAL ÇALIŞMA İZNI = KUTLU'NUN SOSYALİZMİ

Eğer resmi kafada önceleri de çok partililik düşüncesi var idiye, o zaman biz Lenin'den uzun uzun aktararak bunu savunduğumuzda neden bizi suçladılar. Demek ki onların kafasındaki çok partililik Leninci anlayışa uymayan birşeydi. Bunun için de hem bizi suçladılar, hem de kendi kafalarındaki çok partililik düşüncesini açığa çıkarmadılar. Şimdi ise artık açıkça söylüyorlarmış! Kutlu "sosyalizmde" çok partililikten söz etmiyor, çoğulcu burjuva parlamenter demokrasiye "sosyalizm" süsü veriyor. Yıllardır içlerinde gizledikleri, Gorbaçof'la birlikte artık açık söyleyebildikleri özlem de budur!

sında geçirilen tarımın sosyalizasyonu yasasıdır. Azınlık partisi olan SR'lerin hazırladığı bu yasa-yı, Bolşevikler karşı oldukları halde kabul ediyorlar. Lenin bu kabul etmenin ve ortaklığın temelini şöyle açıklıyor:

"Bu yasayı geçirdiğimiz sırada komünistlerle öteki partiler arasında tam bir anlaşma yoktu. Tam tersine, bu yasayı geçirdiğimizde Sovyet Hükümeti Komünistlerle, *komünist fikirleri paylaşmayan Sol SR Partisi* üyelerini birleştiriyordu.

"(...)
"Bu yasa, üstelik, hem Komünistlerin hem de o sırada komünist fikirleri henüz paylaşmayanların oybirliğiyle kabul ettikleri, size şimdi okuduğum tezi içermekteydi. Bu tez *ortak görevimizin ve ortak amacımızın sosyalist tarıma geçmek olduğunu bildirmektedir.*"

Yöntemde birleşmedikleri halde, amaça birleştikleri için Bolşevikler azınlık partisinin çıkarmak istediği yasayı çıkarıyorlar. Neler oluyor dünyada!

İktidara ortak olmanın ölçütüne dönersek, tarihsel anlatımı verdiğimiz bölümden hatırlayacağımız gibi, Menşevikler ve SR'ler bu ölçütü kabul etmedikleri bir yana, Sovyet iktidarına karşı silahlı ayaklanmalara dek işi vardırırlarından "iktidarı paylaşmaktan" yani Sovyetler'de yer almaktan alıkonmuştur.

Buraya dek gördüğümüz örnekler, Lenin'in proletarya diktatörlüğü altında çok partinin varolabileceğini demokratik işleyişler içinde iktidara gelebileceklerini düşündüğünü kanıtlamaya yeterlidir. Ancak Lenin'in engin ilkeselliğini anlamayanlar şu düşünceye kapılabilirler: Evet bu alıntılarda bunu kabul ediyor, ama bunlar hep olaylarla bağlı, Lenin güç dengelerine göre hareket ediyor olabilir. Oysa gönlü tek partidedir.

Lenin'in gönlünün tek partide olmadığına böyle düşünenleri inandırmak için bir de olaylardan bağımsız, en ideal demokratik biçimleri, işleyişleri tartıştığı yazılara bakalım:

Örneğin geri çağırma hakkını savunurken şöyle diyor:

"*Geri çağırma hakkı*, devlet iktidarı, zor kullanım fikrinin en iyi somutlanması olarak Sovyetlere *tanınmalıdır*. O zaman bir partiden diğer bir partiye iktidarı transferi barışçıl bir biçimde, sırf yeniden seçme yoluyla gerçekleşebilecektir." (Lenin, c.26, s.339-340) (abç)

Yine örneğin nisbi temsil sistemini savunuyor, bu sistemi istiyor ve şöyle diyor:

"Bizde aslında en demokratiği olan nisbi temsil yoktur.

"(...)
"... İnsanlar oylarını *kişilere değil partilere* verirler." (Lenin, c.26, s.339) (abç)

"Nisbi temsil sistemi çoğunluk sisteminden daha demokratiktir.

"(...)
"Nisbi temsil sistemi *parti sisteminin ve örgütlü partiler arasında seçimler yapılmasının kabulüne dayanır.*" (Lenin, c.26, s.336) (abç)

Görüldüğü gibi, bu örnekler olan durumları değil, Lenin'in olmasını istediği durumları içeriyor.

Geçtiğimiz ay *Milliyet* gazetesinde Yürükoğlu yoldaşımız ve Haydar Kutlu ile yapılan röportajda, TKP-*İşçinin Sesi* ve TKP-*Burjuvazinin Sesi* arasındaki nitel sınıfsal fark her konuda yansıdı. Bu konulardan biri de sosyalizmde çok partililik konusuydu.

Yürükoğlu yoldaşımız, bundan önce *Sosyalizm ve Demokrasi*'de kendisinin yazdıklarını, *İşçinin Sesi*'nde konuyla ilgili çıkan yazılarda açıklananları ve tüm bunlar temelinde Programımızda yer alanları özlü olarak dile getirdi. Yoldaşımızın bakış açısı, işçi sınıfının çıkarları, komünizme gidişin gerekleriydi. Bir de Haydar Kutlu'nun bakış açısına bakalım.

Kutlu'nun mantığı

Sosyalizm için Kutlu, "biz çok açık bir biçimde çok partili olabileceğini söylüyoruz" dedi. Bugüne kadar üstü kapalı bir biçimde bile bunu söylememişlerdi. Biz söylediğimizde bizi "devrim öncesi sekte, devrim sonrası yüro-komünist"(!) olmakla "suçlamışlardı". Açıktır ki, bugün resmlerin çok partililiği çok açık biçimde söylemelerinin altında başka şeyler yatıyor.

Kutlu röportajda şöyle demiş:

"... Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin kurulması o zaman bilinen tarihi koşullar içinde gerçekleşti. Ama o dönemde sosyalizmin kurucuları, ne de sosyalist öğretinin ustaları, sosyalizmin çok partili olmayacağını söylediler. Ama tarihsel koşullar, Sovyetler Birliği'nde ve bir dizi başka sosyalist ülkede sosyalizmin kuruluşunun bu bildiğimiz biçimini ortaya çıkardı."

Burada ilk ortaya çıkışa ilişkin söylenenler, resmlerin yeni keşfettileri, ama bizim daha *Sosyalizm ve Demokrasi*'de, ayrıca 201-202. sayımızda yazdığımız şeylerdi. Ancak Kutlu ortaya çıkan biçimi değişmez bir kalıp gibi alıyor. Oysa sosyalist rejim güçlendikçe bu biçim değiştirilebilir. Değiştirilmemesi hem göstermelik uygulamalarla sosyalist demokrasiye, hem çeşitli sızmalarla partiye zarar vermiştir.

Kutlu sözlerini şöyle sürdürmüştü:

"Ama buradan, bizim yarın Türkiye'de sosyalizmi kurduğumuz zaman, biçimin aynı olacağı çıkmaz. Örneğin biz çok açık bir biçimde çok partili olabileceğini söylüyoruz, gelecekte Türkiye'de sosyalizmin. Ama bu önemli bir şey tabii. Şimdi bunu açık biçimde söylüyoruz."

Sanki Kutlu, önceleri de çok partililik düşüncesine sahipmiş ama bunu çok açık söyleyemiyormuş, şimdi ise açığa çıkarmış.

Eğer resmi kafada önceleri de çok partililik düşüncesi var idiye, o zaman biz Lenin'den uzun uzun aktararak bunu savunduğumuzda neden bizi suçladılar? Demek ki

onların kafasındaki çok partililik Leninci anlayışa uymayan birşeydi. Bunun için de hem bizi suçladılar, hem de kendi kafalarındaki çok partililik düşüncesini açığa çıkarmadılar. Şimdi ise artık açıkça söylüyorlarmış!

Mantık bu olunca, o zaman bunun nasıl bir çok partililik olduğuna, hangi açıdan ele alındığına daha yakından bakmak gerekir.

Konu sosyalizmde çok partililik mi yoksa...

Kutlu şöyle demiş:

"... Ve demokrasi sorunu da, eşittir çok partililik değil. Çok parti olmadan da demokrasi olabilir. Ama önemli olan tüm halkın somut olarak o sosyalist yönetimle ilgili düşünceleridir. Bunun belirmesi, ortaya çıkma biçimidir. Geniş bir demokrasi var ve herkes görüşlerini açık bir biçimde söyleyebiliyorsa, orada çok partili bir sistem olmasa bile, biz inanıyoruz ki, sosyalist demokrasi olabilir ve yetkinleşebilir ve gelişebilir. Şimdi Sovyetler Birliği'nde olan da budur. Böyle bakmak gerekiyor. Üstelik de yeni adımlardır. Bu kadar karamsar olmamak lazımdır, Sovyetler Birliği ile ilgili..."

Burada geçen, sosyalist demokrasi-çok partililik ilişkisine değineceğiz ama önce birşeyi vurgulayalım. Bütün bu laf salataşları içinde bir söz gizlenmiş: "Önemli olan tüm halkın sosyalist yönetimle ilgili düşünceleridir".

Bu söz kilittir ve halkı yalnızca

"düşünmeye", koşullar uygunsak ek olarak görüşlerini söylemeye, 4-5 yılda bir de oy vermeye mahkum eden burjuva demokrasisinin anlatımından başka birşey değildir. Kutlu "sosyalizmde" çok partililikten söz etmiyor, çoğulcu burjuva parlamenter demokrasiye "sosyalizm" süsü veriyor. Yıllardır içlerinde gizledikleri, Gorbaçof'la birlikte artık açık söyleyebildikleri özlem de budur!

Şimdi Kutlu'nun sosyalist demokrasi ile çok partililik arasındaki ilişkiyi koyuşuna bakalım.

Sosyalist demokrasi çok partililiğe eşit mi değil mi? Bir kez bu koyuş yanlış. Sosyalist demokrasi çok partililiğe değil aktif yığın demokrasisine eşittir. Ama sınıflar, tabakalar bir gecede ortadan kaldırılamayacağına göre, aktif yığın demokrasisi gerçekten yaşama geçiyorsa, bunun, sosyalist rejim çerçevesinde çeşitli görüşlere, dolayısıyla çeşitli partilere yol açması kaçınılmazdır. Bu açıdan, sosyalizmde uzun erimde ya çok partililik olması gerekir, ya da komünist partisi arılığını yitirir, bir geniş cephe örgütüne dönüşür.

Bu nedenle Lenin, bir, aktif yığın demokrasisine, iki, partinin arılığine büyük önem vermiş, bunlarla bağlı olarak da çok partililik olabilsin diye uğraşmıştır. Resmler bugün çok partililik olmadan sosyalist demokrasi olur derken, komünist partisi anlayışını çoktan tasfiye ettiklerini de gösteriyorlar.

Dolayısıyla Kutlu ne komünist

bir partiyi temsil etmekte, ne de gerçekte sosyalist demokrasi den söz etmektedir. Resmi TKP legal olsun, "sosyalizm" gelmiş, Kutlu'nun "sosyalizmde çok partililik" hayali gerçekleşmiş demektir!

Leninizmin duru mantığı

İşçinin Sesi'nin görüşleri Leninizm'den hareket etmekte, dolayısıyla Leninci sonuçlara erişmektedir. Yürükoğlu yoldaşımız, *Sosyalizm ve Demokrasi*'de şöyle yazmıştı:

"*Çok partili sistemi kabul. Neden? Bir kez, çeşitli sınıf ve katmanlar olduğundan. Çeşitli sınıf ve katmanlar varsa bunların komünist partisi içine sızarak, onun işçi sınıfı partisi olma özelliğini bozarak, bir takım organları ele geçirerek, niyet ne olursa olsun nesnel olarak yıkıcı bir biçimde istekleri ortaya koymaları yerine kendi çıkarlarını ayrı siyasal bir partide ortaya sürmeleri en uygundur. Lenin, 'demokrasi sınıf kavgasını ortadan kaldırmaz, tam tersine demokrasi sınıf kavgasını daha açık, daha geniş, daha kolay hale getirir' diyor. Sınıflar, katmanlar varsa, partilerini kursunlar, komünist partisine sızmasınlar. SBKP'nin yönetimine, hatta üye bileşimine baktığımız zaman çoğunluğu işçi sınıfı oluşturuyor. Böyle olmasın. Çeşitli sınıf ve katmanlar var olduğu için çok partili sistemi kabul etmede büyük yarar vardır.*

"*İkincisi*, aynı sınıf içinde de mutlaka farklı yaklaşımlar olacaktır. Aynı sınıftanım diye bir başkasıyla aynı düşünmek zorunda değilim. Evet, her durumda doğru tektir. Ama o doğruyu herkes bulmayabilir. Farklı görüşler aynı parti içinde kalmayı engelleyecek denli derin bir ayrılığa gidebilir. Hepsini de sosyalizmi kurmak için olabilir..."

"*Üçüncüsü*, işçi sınıfının ve emekçi halkın çıkarlarını en tutarlı biçimde komünist partisinin savunduğunu bildiğimize göre başka partilerin varlığından neden korkacağız?"

"Daha da sayabiliriz. Hepsini çok partililiği kabul noktasına bağlanıyor. Çok partililiği kabul, sınıf savaşını daha açık, daha namuslu, daha geniş bir biçime sokar. Yığınları daha fazla bu savaşa katar. Ve komünist partisini deforme etme yönündeki köylü ve aydın etkisini kaldırır."

"Sovyetler Birliği'ndeki tek parti sistemi sosyalizmin zorunlu bir özelliği *değildir*. Bunu kimse iddia etmiyor, edemez. O sisteme koşulların dayatmasıyla varıldı. Oysa Lenin, ilkesel düzeyde çok partililiği kabul etmiştir. 1917-18 yılları arasında yazdığı çok yazı buna örnek gösterilebilir."

Nitekim bu yazılardan ve Sovyet tarihinden örnek olsun diye, bu sayfalarımızda, gazetemizin 201-202. sayısında sosyalizmde, çok partililik konusunda çıkan Çekal'dan küçük bir derleme yayınlıyoruz.

Mehmet Erenler

